

94ste jaargang nr. 9

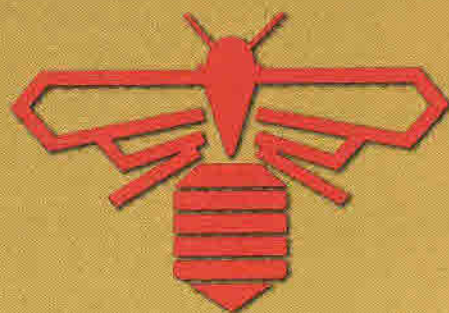
Kantoor van afgifte: Gent X

MAANDBLAD
VAN DE

VLAAMSE IMKERSBOND

November 2008

verschijnt maandelijks, behalve in februari en augustus

November 2008
94ste jaargang nr. 9

Omslag:

Sfeerbeeld 18de imkerscongres Kon:VIB
Foto: Robert Kempeneers

Versijnt in:

Januari, maart, april, mei, juni, juli,
september, oktober, november en december.

Werkten mee aan dit nummer:

Jef Beuckelaers, Jos S. Beyers, Julia Brems,
Ghislain De Roeck, Dirk Desmadril, L.G.M.
Hensels, Erwin Hoebrechts, Alois Schotanus,
Chris Van Gampelaere, Leo Van Malderen,
Reinhilde Van Meenen, Cor Verbooy.

Correcties:

Julia Brems, Cyril Rubens.

Adverteerders:

AN,NÉ, AGSO, Bijenhof, Buedts, Nectar, Imker
Torfs, De Wilgentuin.

Januari-februari 2009:

We ontvangen uw bijdragen voor het januari-
februari-nummer graag vóór eind november a.s.

Afspraak:

Het kopiëren van teksten uit dit nummer mag
mits het schriftelijke akkoord van de auteurs
die overigens de verantwoordelijkheid dragen
voor de inhoud van hun bijdrage,
net als de adverteerders.

De redactie houdt zich het recht voor bijdragen
in te korten of te herschrijven en deelt niet
noodzakelijk de mening van de auteurs.

04 MEDEDELING
Hernieuwing lidgeld 2009

05 PRAKTIJK
Maandpraatje en Korfje

08 VITALE IMKERS
Wespen- en bijengifallergieën
• 10 Anafylactische shock – stadium III

12 BIJENWEIDE
De betekenis van bloeiende wegbermen

14 PRODUCTEN
Mede maken met minimale middelen

16 REST/VERHAAL
Bijenhouden bekeken door een fysiotherapeut
• 18 Onder de zeven kleuren ...

19 VERENIGINGSLEVEN
• Overleden
• Activiteiten

20 SLIMME TIPS
Takel

21 RECEPTEN
Appelbeignets

22 VERENIGINGSLEVEN/BUITENGEWOON
• 22 Openingstoespraak voorzitter AVIB
• 23 Sfeerbeelden imkerstreffen
• 24 Toespraak minister-president Peeters
• 27 Verslag 18de imkerscongres
• 29 Met LIB naar Polen
• 31 Op het forum in oktober

Bezoek ook de internetsites:

- www.konvib.be
- www.honeybee.be

Lidmaatschap voor 2009 - Koninklijke Vlaamse Imkersbond

1. Hernieuwing

1.1. Ik ben lid van een afdeling aangesloten bij de KonVIB

Ik ontvang, zoals ieder jaar, van mijn afdeling een uitnodiging tot betaling van mijn lidmaatschap voor 2009. Ik betaal mijn lidgeld aan mijn afdeling zodat ik zonder onderbreking verzekerd ben en mijn maandblad ontvang.

1.2. Ik ben lid van de KonVIB maar niet van een afdeling = vrij lid

Ik ontvang hiervoor géén uitnodiging tot betaling. Ik stort mijn lidgeld rechtstreeks aan de Koninklijke Vlaamse Imkersbond vóór 1/1/2009.

- *Voor de Belgische abonnees*

Het bedrag van 30 euro overschrijven op rekeningnummer
733-0034606-07 van de Koninklijke Vlaamse Imkersbond vzw met vermelding
"Vrij lid VIB 2009 + lidnummer (*) + naam + adres"

- *Voor de abonnees in Nederland of binnen de Europese Gemeenschap*

Het bedrag van 35 euro overschrijven op rekeningnummer (**)
van de Koninklijke Vlaamse Imkersbond vzw met vermelding:
"Vrij lid VIB 2009 + lidnummer (*) + naam + adres":

- *Voor buitenlandse abonnees 2009, buiten de EEG*

Inlichtingen: konvib@hotmail.com

(*) Lidnummer

Uw lidnummer staat vermeld boven uw naam op het adresetiket van uw maandblad. Het bestaat uit 6 cijfers en ziet eruit als volgt:

===== * * * * *

() Gegevens voor buitenlandse betalingen** (= uw bank mag de KonVIB géén extra kosten aanrekenen)

IBAN: BE 74 7330 0346 0607

BIC: KREDBEBB

Koninklijke Vlaamse Imkersbond vzw

Wautersdreef 21, 9090 Melle, België

2. Procedure voor nieuwe leden

2.1. Ik wens lid te worden van een afdeling aangesloten bij de KonVIB

Idem zoals in maandblad november 2007

2.2. Ik wens lid te worden van de KonVIB maar niet van een afdeling = vrij lid

Idem zoals in maandblad november 2007

Abonnement op andere binnen- en buitenlandse maandbladen.

Deze abonnementen dienen rechtstreeks betaald te worden aan de desbetreffende uitgever. Zie website www.konvib.be voor de lijst van de tijdschriften.

Coördinaten abonnementenbeheer.

Voor bijkomende inlichtingen aangaande uw lidmaatschap kunt u steeds terecht bij uw afdelingsverantwoordelijke of bij de penningmeester KonVIB. Telefoon: 09/386.84.23 of per e-mail: konvib@hotmail.com

(Bij 'onderwerp': vermeld steeds uw lidnummer; bijvoorbeeld 800 001 - Jef Imkers - adreswijziging)

NOVEMBER 2008

Dirk Desmadryl

Dirk Desmadryl

November is de maand van de teloorgang, het verlies, het afsterven, de herinnering aan het heengaan van een geliefde, de sluipende pijn die alles lamlegt en alle woorden leeg en ijdel maakt.

Door de gutsende regen trekken we naar onze bijenhal. Geen teken van leven, alles blijft doods en verlaten. Onbewogen laten we het verdriet over ons heen lopen, de blik star op de lege vliegplank gericht. Waaraan zouden de bijen nu denken? Of hebben zij geen gevoelens, geen herinneringen, geen betrachtingen, geen stukgeslagen dromen? Misschien treuren ze om de duizenden zusters die nog net voor de herfst inviel, gesneuveld zijn. Of mijmeren ze over hun eigen dood en hun leven dat zo kort en broos is? Zes weken tijdens de zomer, zes maanden tijdens de winter. Wat is de bedoeling, de zin van dat alles? Wat is één kleine onbenullige bij? Wat betekent één klein nietig insectje in de grote explosie van de natuur? Is één individu van belang of staat alles in functie van de ontwikkeling van de kolonie, het voorzetten van de soort?

Zijn wij mensen dan anders? Zijn wij méér? Wij zijn toch ook maar een onbeduidend schakeltje in dat ondoorgroendelijke wonder dat leven heet. En wat daarna? Is het dan gedaan? Amen en uit? Wat voor zin heeft het allemaal? Is het leven nu echt zo heilig? Hadden wij wel het recht om dat bijtje te verpletteren toen we deze zomer achteloos de dekplanken op de kasten legden? Wat is er van al die dode bijen geworden? Misschien zitten ze nu in de bijenhemel honing te slurpen met gouden lepeltjes.

Magie

Bijen houden wordt wel eens gepropageerd als een losse vrijetijdsbesteding, een fantastische boeiende uitdaging. Als imker krijg je een aureool van geheimzinnigheid, je wordt plots een soort magiër die over vreemde buitenaardse talenten beschikt. Het streelt een beetje je ijdelheid. Met bijen kun je uitpakken bij burens, vrienden en familie. De schoolkinderen komen op bezoek en met veel branie tracht je de leerlingen en vooral de schooljuf op je hand te krijgen. Ze luisteren met open mond naar je magische kennis en openbaringen. Ze kijken op naar je durf en moed. Ze proeven uitvoerig van je honing. Je geniet met volle teugen van de vele bewonderende blikken.

Helaas, dat zijn dingen die overgaan. Na de euforie komen de ontgoochelingen. Het weer wil niet mee, de honingzolder blijft leeg, de koninginnenweek valt grandioos tegen, de zwermkoorts is met geen enkel middel te bezweren, je wordt aan alle kanten aangevallen en gestoken, de varroa is niet te bedwingen ...

Nou ja, het duurt wel een tijdje vooraleer je de kunst van het

imkeren onder de knie hebt en veel tegenslagen zijn vaak te wijten aan de imker zelf die met onvoldoende inzicht en heel veel nonchalance tewerkgaat. Imkeren is een precies werkje, je moet weten wat wel of niet belangrijk is en je moet veel ervaring opdoen. Kennis doe je op door te lezen, voordrachten en cursussen te volgen en wellicht ook door te luisteren naar 'verstandige' bijenboeren, die lopen er ook hier en daar wel rond. Maar je moet ook zelf nadenken en redeneren, zoeken naar oorzaken en gevolgen.

Ervaring doe je vooral op door te werken aan de bijen. Als je nooit of zelden een kast opent, leer je het nooit, zelfs niet na 100 jaar. Als je tijdens het seizoen iedere week je volken controleert, krijg je het op den duur in de vingers, word je er heel handig in en weet je wat er zich afspeelt in het heilige der heiligen. Een echte imker werkt graag aan de bijen, zijn hobby is immers bijen houden en hij staat dan ook te popelen om iets te kunnen doen. Een uurtje per week tijdens het korte bijenseizoen is toch niet te veel gevraagd. Andere hobby's vragen vaak heel veel meer werk. Misschien heb je een hond of een kat, kippen of konijnen, die laat je toch ook niet aan hun lot over. Ik heb me laten vertellen dat duivenmelkers elke morgen en elke avond minstens twee uur met hun duiven bezig zijn om ze te verzorgen en in conditie te houden. Het hele jaar rond, vier uur per dag. En voor de bijen kan er, en dan nog alleen tijdens het seizoen, geen uurtje per week van af?

Varroa

Genoeg gefilosofeerd. Terug naar de kille natte novembermaand met zijn troosteloze wind- en regenvlagen.

Wat kunnen we nu doen aan de bijen? Niets, helemaal niets, of toch ...

Natuurlijk laat je je volken niet in de steek en regelmatig ga je eens goedendag zeggen, kijken of alles normaal en rustig is, of er geen ongedierte of andere storende elementen in de buurt zijn. Maar bovenal ga je nu zeker controleren of de varroa je volken niet zit te ondermijnen. We gaan dan ook de bodemschuif plaatsen en na een week het aantal mijten tellen die gevallen zijn. Als we een gemiddelde hebben van meer dan 1 mijt per dag moeten we behandelen. Natuurlijk stelt zich de vraag: waarmee? Heel veel staat er ons nu niet ter beschikking en veel rommelen in de kasten doen we tijdens de winterzit toch ook niet graag. In het aprilnummer van het maandblad zet Dries Laget zeer duidelijk en bevattelijk uiteen waarmee we de varroamijt wettelijk mogen bestrijden (*'Bestrijding van varroa destructor in het wettelijk kader'* 2008/3 blz. 25). In een overzichtelijke tabel kun je aflezen welke middelen per maand kunnen gebruikt worden. Voor de wintermaanden hebben we de keuze tussen oxaalzuur en coumaphos. Dit laatste is onder de productnaam Perizin in de handel gebracht, maar is niet meer verkrijgbaar aangezien de productie stopgezet is. Bovendien wordt het vanaf 2010 niet meer als wettelijk geneesmiddel erkend. Rest ons alleen nog oxaalzuur, aangeboden onder de productnaam Oxuvar. Maar er is een voorwaarde aan verbonden: oxaalzuur mag enkel en alleen toegepast worden op voorschrift van een dierenarts. Wie echter deelgenomen heeft aan de gemeenschappelijke aankoop van bestrijdingsmiddelen, georganiseerd vanuit het Labo voor Zoöfysiologie, kreeg dit voorschrift automatisch. Ter verduidelijking: de bestellingen moesten binnen zijn voor 15 mei, nu is het onherroepelijk te laat. Oxuvar wordt in suikerwateroplossing op de bijen gedruppeld. De dagtemperatuur moet minstens 5°C bedragen en het volk

moet broedloos zijn. Behandelen met broed is zinloos, omdat de mijten die in het broed zitten, niet worden gedood. Hier wringt wel een beetje het schoentje: wanneer zijn de bijen nog broedloos? De laatste jaren zijn de winters immers zo zacht dat veel koninginnen 'vergeten' te stoppen met leggen. Dan toch maar behandelen?

Terwijl we toch bezig zijn over de varroa-behandeling, terzijde ook nog even dit. Steeds maar meer worden de biotechnische middelen, zoals de rotatiemethode, verkondigd en aangeprezen. Ik wil zeker niet de efficiëntie van deze bedrijfsvoering onderuithalen, maar hoe meer ik die methoden lees en bestudeer, hoe meer het begint te roteren in mijn hoofd.

Eerlijk gezegd, ik raak er niet wijs uit. Dat zal wel aan mij liggen, ik moet dringend eens een cursus 'Hoe vind ik de weg in een doolhof' volgen.

Momenteel zijn er ook experimenten aan de gang om varroaresistente bijen te telen. Het project 'De duurzame bij' is lopend bij een aantal imkers. De volken krijgen geen enkele behandeling tegen de mijt. Volken die niet bestand zijn, gaan ten onder, alleen de varroaresistente bijen blijven over. Uit deze volken wordt dan verder geteeld. Dat is zeker een werk van lange adem. We wachten geduldig af.

Geef het maar toe: we voelen ons een beetje machteloos tegenover de varroamijt en veel hulp van hogerhand moeten we ook niet verwachten. Integendeel, sommigen slagen erin om meer verwarring te stichten dan duidelijkheid te scheppen. En dan maar klagen dat sommige imkers naar eigengemaakte middelen grijpen.

Het varroaverhaal is zeker niet het eenvoudigste en leukste onderwerp van het imkeren en goedkoop is het daarbij ook nog niet. Financiële steun vanwege de overheid? Jawel, maar niet voor ons: de kleine imker wordt door de rooster gejaagd,

alleen geselecteerde koninginnen en darren mogen van de honingzolder snoepen.

Bijenweide

November is de ideale periode om struiken en bomen te planten. De grond is nog voldoende warm en de wortels kunnen zich nu nog innestelen voordat de winter invalt. Het komende voorjaar gaan de planten dan meteen in gang schieten. Tijd dus om uit te kijken naar goede nectar- en stuifmeelleveranciers. Wie voldoende ruimte heeft moet zeker niet aarzelen om wilgen aan te planten. Wilgen zijn immers een zegen voor de voorjaarsontwikkeling van de bijen. Maar ik zit maar wat te raaskallen. Wie onder ons heeft nog een voldoende grote tuin waar je wilgen en andere bomen kunt planten? Alles is zo piepklein geworden. Een huisje, een gazonnetje, een paar struikjes, enkele hortensia's en nog wat bodembedekkers, netjes omlijnd met buxus- en taxushagen. Als imker moeten we zoveel mogelijk bijenvriendelijke planten en bloemen in onze tuin trachten te krijgen. Niet dat ik iets heb tegen rozen of andere sierplanten, trouwens die staan er ook allemaal in mijn tuin, maar een goed huwelijk tussen 'wilde' en gecultiveerde planten kan een prachtig boeiend geheel maken: 'Les extrêmes se touchent'.

Natuurlijk kun je ook de plaatselijke overheid gaan warm maken om in de omgeving bijenvriendelijke aanplantingen te doen. Ik weet niet of het zal helpen, maar wie niet vraagt, niet krijgt. Enkele jaren geleden plantte de groendienst van mijn gemeente mijn straat vol linden. Ik zag reeds de nectar van de lindenbloesems naar mijn honingpotten vloeien. Helaas, elk jaar komt diezelfde groendienst terug om met snoeischaren en lawaaierige machines alles kort en klein maken. De auto's moeten kunnen voorbijvliegen en er mogen ook niet te veel bladeren vallen;

dat is vies en vuil en een fatsoenlijk gecultiveerd mens houdt daar niet van.

De natuur in Vlaanderen is arm en het wordt er niet beter op, toch zeker niet voor de bijen. En het is haast niet te geloven: nu worden we nog onderuitgehaald door onze groene vrienden die de natuurgebieden beheersen. Ze hebben de oorlog verklaard aan alle bomen die niet streekeigen zijn: acacia's en tamme kastanjes, ze moeten er ongenadig uit. Duizenden jaren geleden stonden die hier niet; ooit werden ze door natuurbaren meegebracht

van verre heidense oorden en hier aangeplant. Bijgevolg weg ermee, de hakbijl erin. Alles wat vreemd en exotisch is moet op de brandstapel. Vlaanderen moet vrij en onbesmet blijven.

Taken van november

- Is alles opgeruimd, gereinigd en goed afgesloten tegen de wasmot?
- Ga je regelmatig een vluchtige blik werpen op je bijenstand? Je weet nooit of er iets verkeerd loopt.

- We moeten nu zeker de natuurlijk gevallen varroamijten tellen en zonodig een behandeling toepassen.
- Bij koud weer trekken de bijen zich samen in een wintertros. We halen die niet uit elkaar, dat zou fataal kunnen worden voor de kolonie.
- Hoe kan je jouw bijenweide verbeteren of uitbreiden? Het is nu een ideaal moment om aan te planten.
- Even bezinnen kan nooit kwaad. Wat is er tijdens het voorbije seizoen verkeerd gelopen? Hoe gaan we de zaken volgend jaar aanvatten? Of verloopt bij jou alles perfect en ben jij de volmaakte imker? Als je het mij vraagt, bij mij loopt er altijd wel iets verkeerd.

IMKERHUIS "DE WILGENTUIN"

HEEREMANS NORBERT
RESSCHEBEKE 12
9320 EREMBODEGEM-AALST
TEL. 053-66.76.52

Openingsuren: woensdag tot vrijdag van 10 tot 20 u.
(nov-dec-jan-feb) gesloten om 18 u.
zaterdag van 10 tot 18 u.
gesloten op zondag, maandag en dinsdag

ALLE BIENMATERIALEN

specialiteit: ramen in alle gekende maten
jonge koninginnen uit eigen stam geselecteerd
vier imkersgeneraties: levering is mogelijk vanaf half juni
e i g e n w e r k p l a a t s

Imkersdepot

nectar

imkermaterialen
en honingproducten

open op dinsdag, vrijdag en zaterdag
van 9u30 tot 12u en van 13u tot 18u
en op afspraak.

Chris Heremans - Jansenijsstraat 10 - 3000 Leuven - 016/228454

www.imkerijnectar.be

info.nectar@skynet.be

"Het Korfje" door Jos.S. Beyers

IMKER HERMAN TORFS

Groothandel in Belgische honingsoorten, gegarandeerd van eigen bijen:
koolzaad- en zomerhoning

Bijenvolken te huur voor kappen en serres

Tel. 016-56.87.64 of 0497-19.99.60

WESPEN- EN BIJENGIFALLERGIEËN

Documentbespreking door Alois Schotanus

UCB N.V. is een biofarmareus met vestigingen in 19 landen, die zich toelegt op het onderzoek en de aanmaak van geneesmiddelen ter bestrijding van o.m. kanker, de ziekte van Parkinson en allergieën. Ook in ons land is deze multinational aanwezig met een administratief centrum in Brussel en een onderzoek- en productie-eenheid in Eigenbrakel.

In het kader van haar activiteiten heeft ze in 1989 **The UCB-Institute of Allergy** opgericht, een onafhankelijke Europese vzw, die zich tot doel heeft gesteld om de brede bevolking, de patiënten, gezondheidswerkers en

overheden voor te lichten en bewust te maken van het feit dat allergieën een belangrijk probleem uitmaken voor de volksgezondheid.

Onder toezicht van een wetenschappelijk adviescomité van gezaghebbende Europese specialisten (1), neemt het UCB-Instituut voor Allergie tal van initiatieven om informatie en vorming te verschaffen, de preventie te verbeteren, de huidige situatie te analyseren en initiatieven voor de komende jaren te ontwikkelen.

Zo heeft het UCB-Instituut zopas de brochure 'Wespen- en Bijengifallergieën' heruitgegeven. (1)

'Wespen- en Bijengifallergieën'

Ook personen die een verhoogd aantal mestcellen aanmaken, kunnen uitzonderlijk sterk reageren op gifbestanddelen van die insecten, zonder dat ze daarom allergisch hoeven te zijn.

Steken in mond- en de keelholte daarentegen, kunnen bij iedereen problemen veroorzaken, zodat in voorkomend geval zo vlug mogelijk een arts moet geconsulteerd worden.

Overgevoelighedsreacties

De ernst van overgevoelighedsreacties kan variëren van een jeukende zwelling over een groot oppervlak van de huid, tot een levensgevaarlijke veralgemeende reactie die de vitale organen kan aantasten. In dit laatste geval spreekt men van een **anafylactische shock**. (2)

De kans om nadien bij een volgende steek terug een veralgemeende reactie te ontwikkelen, schommelt tussen 20% en 30% voor wespensteken en tussen 50% en 60% voor bijensteken.

Hoe ernstiger de voorgaande reactie verliep, hoe groter de kans op een nog ernstiger reactie bij een volgende steek.

Hoe steken vermijden?

In deze rubriek hebben de samenstellers een tiental adviezen geformuleerd, speciaal dan voor de mensen met een voorgeschiedenis van abnormale reacties na steken van bijen of wespen.

Wat te doen na een wespen- of bijensteek?

Dit kapittel sluit aan bij het vorige en ook hier maakt men een onderscheid voor het toevallige slachtoffer en de persoon die voordien al overgevoelighedsreacties vertoonde.

Vooreerst wordt verduidelijkt dat een wespen- of bijensteek bij zowat iedereen een lokale zwelling en een huidirritatie kan doen ontstaan. De betrokkene moet daarom niet meteen als allergisch voor wespen- of bijensteken gekwalificeerd worden.

Behandeling ter preventie van levensgevaarlijke overgevoelighedsreacties na wespen- of bijensteken.

Een veralgemeende reactie na een steek waarin ook andere organen dan de huid betrokken zijn, vormt steeds een indicatie dat een hyposensibilisatietherapie - vroeger sprak men van een 'desensibilisatiekuur'- aangewezen is. Maar dan is het beslist noodzakelijk om te achterhalen welk insect de reactie veroorzaakt heeft.

Identificatie van het insect dat de reactie veroorzaakte

In een vergelijkend schema zijn de typische, waarneembare kenmerken van bijen, wespen en hommels bondig beschreven. Ook het seizoen en de omgeving waarin zij het vaakst worden aangetroffen, worden in het overzicht opgenomen.

Imkers zijn risicogroep

Bijengifanafylaxie (2) komt hoofdzakelijk voor bij imkers, hun familieleden en burens.

Wespengifanafylaxie komt 2 tot 3 keer frequenter voor dan accidenten na bijensteken.

Stoeien in de vrije natuur...

Waakzaam voor insectenbeten en -ziekten!! (foto UCB)

Toelichting

(1)- Deze brochure kwam tot stand onder de supervisie van **prof. dr. Anne-Marie Kochuyt** van het U. Z. Gasthuisberg, Leuven. De vorige uitgave (1993) werd samengesteld onder leiding van **prof. dr. Paul Van Cauwenberge**, destijds verbonden aan het U. Z. Gent.

De structuur, de opmaak en de illustraties van deze brochure, wekken de indruk dat ze bestemd is voor een breed publiek. Maar bij 'close reading' ofte 'nader toezien' vrezende wij dat de doorsnee leek gaat struikelen over een terminologie die ongetwijfeld vragen doet rijzen. Van 'gezondheidswerkers' (dokters, therapeuten, apothekers, verpleegkundigen ...) kan men veronderstellen dat ze begrijpen wat de auteurs bedoelen met:

'vasoactieve amines', 'urticariële kwaddel', 'mastocytose', 'reactieve mestcelhyperplasie'

'basale tryptasespiegel' en nog meer van dat fraais. Maar geldt dat ook voor onze imkers?

Kunnen zij weggomen met dit vakjargon? Nochtans zouden zij - als grootste risicodragers - beter nog dan de doorsnee leek, moeten begrijpen waarover het precies gaat. De brochure geeft dus maar het houvast waarvoor ze is opgezet, als ze wordt toegelicht door een deskundige uit de medische sector, bij voorkeur dan nog door een allergoloog.

(2)- **Anafylaxie of anafylactische shock** is dus een levensbedreigende reactie. Elders in dit Maandblad is het relaas gepubliceerd van een imker die het heeft doorgemaakt. Bovendien willen we in de volgende Maandbladen uitvoerige commentaar verstrekken

Info:

De brochure

'Wespen- en Bijengifallergieën'

telt 8 geïll. pag. op A5-formaat,

Ze wordt gratis verspreid door:

The Institute of Allergy

Lenniksebaan 437,

1070 Brussel

tel: 02. 559.92.87

e-mail: instituteofallergy.be@ucb-group.com

<http://www.theucbinstituteofallergy.ucb.be>

Stoeien in de vrije natuur ...

Waakzaam voor insectenbeten

en -steken !! (foto UCB)

EEN WAAR VERHAAL ANAFYLACTISCHE SHOCK - STADIUM III

Andreas Heertsch (*)

naverteld door Alois Schotanus

Vriendendienst

Een vriend is aan de telefoon. Hij vraagt om een zwerm te komen scheppen. Het bijenvolk hangt al enkele uren in de kerselaar in zijn tuin. Zijn vrouw durft het wasgoed niet te drogen hangen. Mijn vriend heeft voordien nog nooit een zwerm van dichtbij gezien. Toch zou hij me willen helpen, maar hij en zijn vrouw hebben nog een dringende afspraak in de stad, zegt hij verontschuldigend. Ik begrijp hem best. Daarom zeg ik hem:

'Ga gerust naar die afspraak, ik knap die klus alleen wel op.' 'Maar het kan wel late namiddag worden,' voeg ik eraan toe, 'want ik moet mijn vrouw nog naar haar zuster brengen. Wil je een ladder klaarzetten en de poort openlaten?' En daarmee hang ik op.

Om eerlijk te zijn, heb ik na dat spontane aanbod al meteen een ongemakkelijk gevoel. Ik heb mijn voorstel eruitgeflapt, zonder erbij na te denken. Op mijn eigen bijenstand heb ik al wel eens een zwerm geschept, maar een gepokte en gemazelde zwermenvanger ben ik niet. Met zwermen op een vreemde locatie heb ik geen ervaring. Tenslotte ben ik nog maar vier jaar aan het imkeren, met drie volken. Zoals elke beginnende amateur heb ik daarbij enkele bijensteken opgelopen, zonder dat die noemenswaardig reacties hebben teweeggebracht.

Dat was te danken - zo meende ik - aan het **aspivenin-setje** dat ik me had aangeschaft. Het bestaat uit een pompje met een napje dat het

gif uit de bijensteek kan opzuigen, of althans een groot deel daarvan (zie even verder).

Lastige karwei

Omstreeks 17 uur arriveer ik bij mijn vriend. De opgestelde ladder wijst me de weg. De zwerm zit in het gebladerte van de boom, op zowat drie meter boven de grond. Van 'scheppen' of 'schudden' kan er geen sprake zijn; het zal 'vegen' worden. Terwijl ik de kapruin over mijn hoofd trek, stel ik vast dat de rekbanden rondom de armsgaten en de borst niet meer aansluiten: het elastiek heeft zijn rek verloren.

De zwerm zit op een moeilijk plaats; de ladder is te klein

Foto: Alois Schotanus

Gewapend met bijenborstel en zwermkist, klim ik naar de zwerm. De ladder blijkt te klein. Door mijn onhandige gebaren slaag ik er niet in om het gros van de zwermtros in het kastje te vegen. Duizenden bijen hangen zoemend in de lucht. Ze zijn duidelijk niet opgezet met mijn tussenkomst. Zij tollend rond mijn hoofd, ze zetten zich neer op mijn armen, op mijn kapruin ...

Toch voel ik me nog zelfzeker in mijn wit imkerspak; ze kunnen mij niet deren.

Tot opeens ... pietssss ... een scherpe stekende pijn in mijn kin. Een paar tellen later, wéér een, net op de rand van mijn rechteroor ... auw!!... en nog een prik in mijn nek. Tranen springen in mijn ogen.

Mislukte aanpak

Voorzichtig daal ik de ladder af. Ik zet de zwermkist op de grond. Vervolgens tracht ik aan de rondtollende bijen te ontkomen. Tientallen kamikazes blijven tegen het masker van mijn kapruin aanstormen. Ook aan de binnenkant! Tijdens de spurt naar mijn auto, zetten talloze woedende werksters de achtervolging in. Eindelijk, binnen in mijn wagen, kan ik mijn kapruin afleggen. In de achteruitkijkspiegel kijkend, zoek ik naar de angels in mijn gezicht. De bijen zijn onder mijn loszittende kapruin doorgekropen, zoveel is duidelijk. Dan schiet het me te binnen dat ik het aspivenin-pompje om het bijengif op te zuigen, thuis in de bijenhal heb laten liggen. Een bangelijk voorgevoel overvalt me. En het ergste moet nog komen. Maar dat besef ik op dat ogenblik nog niet.

Het aspivenin-kitje

Het kitje bevat een pompje en zuignapjes van verschillend formaat

Het napje over de bijensteek plaatsen
Met het pompje angel en gif opzuigen

Info: www.aspivenin.com

Geen tweede poging

Ik denk er niet aan een tweede poging te ondernemen om de zwerm te scheppen. Bovendien krijg ik last van suizingen in dat gestoken oor. Het gonst in mijn hoofd. Dan proef ik in mijn mond een metaalachtige smaak; het lijkt wel of mijn tong opzwellt, net alsof ik iets te heets gedronken heb. Toch is mijn mond kurkdroog en ik kan maar moeilijk slikken. Er zijn nu al enkele minuten verstreken sinds mijn beschamende aftocht, maar ik blijf naar adem happen als een vis op het droge. Koude rillingen lopen langs mijn rug. Ik voel me misselijk. Dan dringt het tot mij door: er is iets ernstigs aan de hand.

Kalvarietocht

Ik wil naar huis. Als ik de straatweg opdraai, herinner ik me dat ik mijn vrouw heb weggebracht en dat er niemand thuis is. Het angstzweet breekt me uit. Met klamme handen omklem ik het stuur. Mijn hoofd gloeit. Ik draai het raampje naar beneden om wat koelte te krijgen. Ik besluit om naar het ziekenhuis te rijden. Dat is niet ver af en gemakkelijk te bereiken. Het ligt aan de stadsrand. Ik vind nog wel de weg, maar het getoeter en de flitsende lichten van het achteropkomend verkeer, maken mij duidelijk dat er wat schort aan mijn rijstijl. Toch vind ik nog de inrit naar de 'Spoedafdeling'. Ik parkeer mijn auto pardoos voor de schuifdeuren. Bij het uitstappen, wankel ik op mijn benen. Alles beneden mijn navel lijkt wel van pudding. Moeizaam waggel ik door de schuifdeuren naar binnen. Ik zie vaag een witte figuur met uitgestrekte armen op me toe komen. Maar ik kan niet meer verder. Warme urine loopt langs mijn dijen. Dan gaat mijn lamp uit ...

Stadium III

Wanneer ik tot bewustzijn kom, lig ik in een ziekenhuisbed. Ik ben aan de zuurstof gekoppeld. Mijn borst zit volgeplakt met elektroden. Een verpleger stelt het infuus bij. Hij glimlacht zichtbaar opgelucht, wanneer ik op zijn vragen kan antwoorden. Hij knikt begrijpend en zegt:

'We beseften al vlug dat het om een anafylactische shock moest gaan, te oordelen naar dat opgezwollen aangezicht. De witte overall en dat bijenfiguurtje op de borstzak, maakten ons duidelijk dat we een imker voor ons hadden.'

Even later komt de arts ook langs.

- 'Anafylactische shock, stadium III, - bewusteloosheid met urinelozing - dat is een ernstige situatie,' zegt hij en hij vervolgt:

'Bij stadium IV riskeert u een hartstilstand.'

Zo, dat was dus blijkbaar op het

nippertje. Ik mag voor hem het hele verhaal nog eens overdoen en dan zegt hij:

- 'Hersenen en geheugen blijken nog goed te functioneren; maar ik moet u adviseren om voorlopig bij de bijen weg te blijven.'

Voor alle zekerheid, blijf ik die nacht nog op de 'Bijzondere Zorgen'. 's Anderendaags bespreken we met de arts een desensibiliseringsprogramma.

's Avonds mag ik naar huis.

De zwerm in de kerselaar heb ik overgelaten aan een geroutineerde collega, die zich ook over mijn drie bijenvolken zal ontfermen. Voorlopig althans, want ik ben vast van plan om na de kuur voort te imkeren. Maar dan met een goed aansluitende kapruin! En met een **auto-injectiepen (Epipen)** in de zak van mijn imkerspak, i.p.v. het 'aspiveninsetje'!

(*) **Andreas Heertsch** is imker in Dornach (Ch).

Zijn verhaal werd gepubliceerd in **'Schweizerische Bienen-Zeitung'** - 7/2005.

28 maart 2009
Informatiecentrum Bijenteelt
Krijgslaan 281, S33
Gent

Studiedag
BUCKFASTBELANGEN VERENIGD
Regio Vlaanderen

- 10 u. 'Selectie in al haar facetten'
door Jos Guth

- 17 u. Einde

Inkom gratis
Iedereen is van harte welkom

DE BETEKENIS VAN BLOEIENDE WEGBERMEN VOOR DE IN ONS LAND VOORKOMENDE BESTUIVENDE INSECTEN

L.G.M. Hensels

Algemene beeldvorming

Bij de teelt van vele land- en tuinbouwproducten is het onderdeel 'Bestuiving door insecten om voldoende vruchtzetting te verkrijgen', zeer belangrijk. Voorbeelden zien we bij de fruitteelt, de groenteteelt, de zaadteelt en de teelt van siergewassen.

De bestuivingswaarde van de bestuivende insecten voor onze wilde flora en het stedelijk groen, krijgt veel te weinig aandacht.

De nutswaarde van deze insectengroep voor de zekerstelling van de biodiversiteit dient meer betrokken te worden bij de verbreiding van kennis en bij projecten ter bevordering van de biodiversiteit. De waarde van de imker voor zijn bijdrage aan de natuur is door gebrek aan kennis te weinig bekend. Meer aandacht aan dit gegeven is dringend gewenst.

Hoewel het bestuivingswerk groten-deels door onze statenvormende honingbij, (*Apis mellifera*), verricht wordt, moeten we onder bijen eveneens verstaan het grote aantal soorten solitaire bijen en de hommels. Ook vlinders, kevers en vliegen leveren hun bijdrage aan het bestuivingswerk.

Door het toepassen van insecticiden en herbiciden, de zeer intensieve cultuurtechniek in de land- en tuinbouw, en de grote versnippering van natuurterreinen, heeft men de levensvoorwaarden voor de genoemde insectengroepen ernstig bemoeilijkt en vaak onmogelijk gemaakt. Het instinctieve gedrag van deze insecten is vaak zo gecompliceerd, dat aanpassing in de gewijzigde omstandigheden niet

verwacht mag worden. Een gevolg is dan ook een sterke achteruitgang van deze diergroep.

De honingbij, *Apis mellifera*, is 'nog' de enige soort die door de mens gehouden kan worden. Om dit verder mogelijk te maken voor de toekomst dient bevorderd te worden dat de planten waar de bijen hun voedsel op verzamelen - de zogenaamde drachtplanten - zoveel mogelijk behouden blijven, en ook zoveel mogelijk uitgebreid worden.

Niet alleen de honingbijen, maar de hele groep van de bestuivende insecten is hierbij gebaat.

Het is tegenwoordig mogelijk om kunstmatig hommels te kweken maar dit kan alleen als honingbijen in welstand verkeren. Het voert ons te ver om hier dieper op in te gaan, maar om hommels kunstmatig te telen, zijn honingbijen nodig.

Het is belangrijk mogelijkheden te scheppen tot uitbreiding van het areaal drachtplanten; mogelijkheden te benutten bij het beheer van natuurterreinen, herbebossing, erfbeplanting, stedelijke groenvoorziening; en een zodanig beheer van wegbermen, dijken, oevers en houtwallen toe te passen, dat planten die een waarde hebben als drachtplant, behouden blijven. De hommels en de solitaire bijensoorten hebben niet alleen voor het vergaren van voedsel, maar ook voor de nestgelegenheid, een milieu nodig, zoals dit vaak te vinden is in wegbermen en houtwallen. Behoud en uitbreiding van het hommelsbestand is niet alleen nodig uit sentimentele overwegingen, maar ook omwille van de economische belangen die ermee gemoeid zijn.

Een bekend voorbeeld is de teelt van rodeklaverzaad. De hommels en andere langtongige bijen zijn de beste bestuivers van dit gewas. Veel hommelssoorten nestelen graag in begroeide berm, houtwallen, in oude mollengangen en muizenesten. Veel soorten solitaire bijen nestelen en overwinteren in braamstengels en stengels van de berenklaauw en meer van dit type planten. Het op een onjuist tijdstip vernietigen van droge vegetatieresten, het net vóór de bloei kappen en verhakselen van wilgen, en een ondeskundig maaibeheer van wegbermen, dijken en oevers, richt in dit opzicht veel schade aan. Dezelfde nadelen zijn te vinden in het onderhoud van stedelijk groen zoals dit in de huidige tijd valt waar te nemen. Chemische onkruidbestrijding met herbiciden is evenzeer een zware aanslag op de biodiversiteit.

Oproep tot bezinning

De instelling van ecologische verbindingzones heeft alleen zin als er ononderbroken leefwerelden in aanwezig zijn voor de vele levensvormen. Elke planten- en diersoort heeft hierin zijn eigen wensen om optimaal te kunnen functioneren. De bestuivende insecten zijn erbij gebaat dat er een groter assortiment aan drachtplanten aanwezig is. Men kan hiervoor ook de term waard of voedselplant gebruiken. De grotere beschikbaarheid aan drachtplanten komt zonder meer ten goede aan honingbijen, hommels, solitaire bijen, vlinders, zweefvliegen en vele andere insecten. En mede

daardoor aan insectenetende vogels en andere dieren. Ecologie in brede zin! Beheer en onderhoud door de inzet van koniks (kleine paarden), Schotse hooglanders en galloways alléén, is geen zinvol beheer. Honingbijen bijvoeren met alleen suikerwater helpt niet om deze insecten in stand te houden. Solitaire bijen en hommels op een rode lijst plaatsen als ze zeldzaam zijn geworden, helpt niet. Wat hier gevraagd wordt, is bezinning op de aanpak van het huidige beheer van natuurgebieden: moet men bevers en wisenten (bizonsoort) invoeren en tamme kastanje en acacia weren omdat zij hier niet van nature thuishoren?

In dit aandachtsveld past ook een andere aanpak van het bermbeheer. Als wegbermen, dijken en oevers gaan leven, geeft men de natuurgebieden ook kansen om te leven. Een beter samenspel in de natuur - ecologie in brede zin - kan bevorderd worden door een betere samenwerking tussen de verschillende natuurgeïnteresseerden: vogelbescherming, vlinderstichting, de diverse bijenhoudersbonden, landbouworganisaties. Ook bloeiende akkerranden horen hierbij.

Enige bijzonderheden

De honingbij vliegt op de volgende soorten die langs de wegbermen, dijken en oevers kunnen voorkomen: *Cardamine pratensis*, *Ononis spinosa*, *Coronilla varia*, *Anthyllis vulneraria*, *Lytrum salicaria*, *Salvia pratensis*,

Plantago media, *Succica pratensis*, *Scabiosa Columbaria*, *Knautia arvensis*, *Campanula spec.*, *Cirsium Spec.*, *Leontodon autumnalis*, *Taraxacum officinalis*, *Sinapis arvensis*, *Mentha arvensis*, *Vicia spec.*, *Centaurea spec.*, *Trifolium spec.*, *Brassica spec.*, *Epilobium spec.*, *Chamaenerion angustifolium*, *Oenothera spec.*, *Senecio spec.*, *Eupatorium cannabinum*, *Chrysanthemum vulgare*, *Petasites hybridus*, *Salix spec.*, *Verbascum spec.*, *Barbarea spec.*, *Origanum vulgare* en vele andere.

Anthophora-soorten vliegen op *Lamium spec.*, *Salix spec.*, *Anchusa*.

Andrena spec. vliegen op *Salix spec.*, *Taraxacum officinalis*, *Cytisus spec.* Deze bijen nestelen vaak in wegbermen in de grond.

De *Anthidium*-soorten vliegen graag op diverse *Labiata*, *Lycopus europeus*, *Leonurus cardiaca*, *Teucrium spec.*, *Stachys spec.*, *Mentha spec.*

Voor hun nestgelegenheid verzamelen ze graag de wollige beharing van *Verbascum lychnitis*. De nesten zijn te vinden in de holle braamstengels en de holle stengels van berenklauw en fluitenkruid.

Sterk gebonden aan een bepaalde plantensoort zijn bv.: *Panurgus* aan *Hieracium*; *Macropus* aan *Lysimachia*; *Andrena florea* aan *Bryonia dioica*; *Andrena hatorfiana* aan *Knautia arvensis*. *Eriades spec.* vliegen graag op *campanula*'s.

Osmia aurulenta vliegt graag op *Glechoma hederacea*.

Tranchusa byssina is uitsluitend te

vinden op op *Lotus corniculatus*.

Het bijtje *Osmia papaveris* heeft om zijn nest te bekleden de kroonblaadjes nodig van *Papaver rhoas*. Dit alles vraagt om meer zorg dan een botte klepelmaaier, hakselaar en cirkelmaaier op ongewenste momenten. Bezinning en aandacht is meer dan ooit nodig.

Wat vaak vergeten wordt, is dat er voor veel vlinderrupsen voer genoeg is, denk aan de brandnetel als voedselplant.

De volwassen vlinders van veel soorten verhongeren, omdat er geen bloemen beschikbaar zijn tijdens hun volwassen leven.

Kort geleden is een wereldcongres in Bonn gewijd aan het instandhouden en verbeteren van de biodiversiteit.

Het geschetste beeld hoort hierbij betrokken te worden.

Nadere informatie, is te vinden in het recent verschenen werk van dr. Arie Koster,

Plantenvademecum voor tuin, park en landschap, 2007.

Uitgever Fontaine BV.

's-Graveland, ISBN 978 90 5956 1724.

En in het nog steeds waardevolle boek van dr. P. Zonderwijk: *De bonte berm. De rijke flora en fauna langs onze wegen*.

Uitgever Zomer en Keuning 1979.

BV Ede. ISBN 90 210 11530 0

Uw adres in Limburg voor al uw imkermateriaal

AN, NÉ, was- en natuurproducten

Oude Blaarstraat 130, 3700 Tongeren

Tel. 012-74.79.94 - Fax 012-74.79.95 - www.an-ne.com

Alles voor de bijenteelt: bijenwas - waswafels - gelée royale - propolis
Open dinsdag / vrijdag 9 tot 17 u. - Zaterdag 10 tot 15 u. - Ook na afspraak

MEDE MAKEN MET MINIMALE MIDDELEN

Erwin Hoebrechts

De Egyptenaren, Perzen, Meden en Oude Belgen wisten het al vóór ons: als je honing laat vergisten, krijg je een heerlijke honingwijn of mede. Voor een imker loont het de moeite om met eventuele honingoverschotten ook eens aan de slag te gaan, en misschien de volgende winter voor de kachel een glas zelfgemaakte mede te nuttigen. Ik probeer hier op twee bladzijden een simpele manier met een eenvoudige receptuur op te geven, die het mogelijk maakt om met een minimum aan voorkennis tot een goed resultaat te komen.

Vooreerst dient gezegd dat je alleen goede mede kan maken van uitstekende kwaliteitshoning. Honing van minderwaardige kwaliteit (oud, gistend, ...) geeft een navenant eindproduct.

Wijn wordt gemaakt vertrekkend van een vruchtensap waarin de suiker door middel van gistcellen omgezet wordt in alcohol. Hoe meer suiker in de oplossing, hoe meer alcohol de gistcellen kunnen aanmaken; vanaf een bepaald alcoholpercentage (14 - 16% Vol) beginnen de gistcellen er echter door af te sterven en dan stopt de alcoholaanmaak. Is er dan nog suiker in de oplossing aanwezig, heb je een zoete wijn. Is de suiker opgebruikt, dan heb je een droge wijn en zal het alcoholpercentage gelijk of lager liggen dan 14 % Vol. Vermits honing uit ca 80% suiker bestaat, kan het uitstekend gebruikt worden als suikerbron in een alcoholvergisting; het eindproduct noemt men dan honingwijn of mede. Het onderstaande recept geeft droge mede. Hierin komen de honingsmaakstoffen volledig tot hun recht. Zoete mede heeft dat veel minder.

Naast geduld heb je de volgende materialen nodig:

- twee vergistingflessen van dezelfde inhoud in plastic of glas
- dame-jeanne met waterslot
- sulfiet ontsmettingsvloeistof (2 koffielepels sulfiet en 2 koffielepels citroenzuur in 100 ml water)
- grote flessenborstel
- lege plastic fles (bv. colafles van 1 liter)
- hevel: plastic darm van 1.5 m lang en ongeveer 10 mm buitendiameter

vergistingfles

waterslot

De volgende ingrediënten zijn verkrijgbaar in de speciaalzaak en de aangegeven hoeveelheden heb je nodig om 34 liter mede aan te maken. Uiteraard kunnen kleinere hoeveelheden ook.

- 10 kg honing
- 1 dosis gist
- 20 g gistvoeding
- 120 g wijnsteenzuur
- 10 g tannine

Ga als volgt tewerk:

1. Reinigen van het materiaal

Je materiaal moet goed gereinigd en ontsmet zijn. Indien dit niet het geval is, riskeer je bacteriële of schimmelinfecties en dan is alles een maat voor niks geweest.

Schrob je vergistingfles met zeep en spoel grondig na. Spoel de fles daarna met de sulfietoplossing. Spoel ook het waterslot uit en vul het tot op ongeveer 1/3 met sulfietoplossing.

2. Aanmaken van een giststarter

De gist die je gaat gebruiken, koop je in korrelvorm in de speciaalzaak. Meestal gebruikt men een 'killer'-gist. Deze stam groeit zeer snel aan en verhindert zo dat er 'wilde' gisten het werk overnemen. Onze speciale stam zorgt straks voor een homogene vergisting tot 14 % Vol. alcohol of meer. Gewone bakkersgist bevat biologisch gezien hetzelfde beestje (eigenlijk plantje), maar is minder geschikt in dit proces. De gistkorrels worden eerst in een half met water gevulde goedgereinigde plastic fles opgelost. Doe hierbij een paar klontjes suiker of een paar eetlepels honing en wat gistvoeding. Sluit de fles af met een prop watten en zet ze op een warme plaats. Na enkele uren vertellen de koolzuurbellen in de oplossing je dat de gist zich begint te vermenigvuldigen. Na 12 uur is ons oorspronkelijk handjevol eencellige gistplantjes uitgegroeid tot een leger en zijn ze talrijk genoeg om in de vergistingfles aan de slag te gaan.

3. Eerste gisting

Vul de dame-jeanne (34 liter) voor ongeveer 30% met water en met 30% van de totale hoeveelheid honing. Voeg de tannine, het wijnsteezuur en de gistvoeding volledig toe, evenals de volledige inhoud van de giststarter. Breng het waterslot aan. Dit slot laat de koolzuurgasbellen ontsnappen; maar verhindert dat vreemde bestanddelen in de fles komen. Eén fruitvliegje bv. heeft genoeg azijnzuurbacteriën in haar maag om de ganse fles van mede in honingazijn te veranderen. Geloof me, mede is lekkerder ...

Laat de inhoud gisten gedurende minstens 24 uur; voeg de volgende dagen geleidelijk de resterende honing toe en vul de fles gelijktijdig met water. Best is de fles in dit stadium niet voller te doen dan 85% van de inhoud: de eerste week gaat de vergisting vrij virulent en je riskeert dat de fles overbubbelt. Na één week gaat de reactie wat trager en dan kan je de fles aanvullen tot op enkele cm van het waterslot.

Tijdens de eerste gisting kan je de fles best op een temperatuur van 20°C of iets meer bewaren.

4. Nagisting

Is de ergste vergisting door, dan volgt er een veel geleidelijker nagisting die gemakkelijk 6 weken kan duren. Breng de fles in een koelere ruimte (15°C); langzaam zetten de gisten alle suiker om in alcohol. Vermits het planten zijn, verbruiken ze meststof, die we in deze context gistvoeding noemen. Het toegevoegde organisch zuur (in dit geval wijnsteezuur) zal de zuurtegraad van de oplossing voldoende laag houden om bacteriën en schimmeligroei tegen te gaan. De aangegeven hoeveelheid brengt de oplossing op een zuurgetal van ca 7 en dat is ideaal. Zuurgetal 7 wil zeggen dat de oplossing een equivalent aan zuren bevat dat overeenkomt met 7g per liter wijnsteezuur. Opgepast: zuurgetal is iets heel anders dan PH!

5. Klaren

Wanneer de oplossing geen gasbellen meer produceert, is de gisting achter de rug. Je hebt nu een ondoorzichtige oplossing met op de bodem van de fles een laag afgestorven gistcellen. Deze droesemlaag moeten we van de mede scheiden om smaakwijkingen te voorkomen.

Hevel daarom de mede over in de tweede vergistingfles, zonder de twee onderste cm uiteraard. Langzaam gaan gedurende de volgende 6 tot 8 maand alle onzuiverheden uit de oplossing bezinken. Uiteindelijk heeft men een klare medeoplossing met alweer een droesemafscheiding op de bodem.

6. Bottelen

Gebruik goed gereinigde flessen en vul ze volledig; alweer gebruikmakend van de hevel. Sluit af met kurken, plastic dop of schroefdop. Laat de mede nog minstens 5-6 maanden rijpen alvorens te nuttigen. Proost!

*Een nieuwe wind
in IMKERLAND*

HONINGRAAT

Uw partner voor alle imkerbenodigdheden

Slingers en honingrijpers, honingemmers, honingglazen, kortom alles voor de honingbehandeling, voederdeeg en vloeibaar voedsel, voederbakken in verschillende formaten, varroa bestrijdingsmiddelen, Het zijn een greep uit ons uitvoerig assortiment imkerbenodigdheden.

Routebeschrijving:

U komt vanuit Antwerpen, Gent, Sint-Niklaas

» E17 - afrit 13, Waasmunster, richting Waasmunster, 1 km verder aan de stoplichten rechts. Op 50m aan de linkerkant.

U komt vanuit Dendermonde

» N41 Dendermonde-Sint-Niklaas, afrit Grembergen, 1e straat rechts richting Waasmunster, 7 km verder aan de stoplichten links. Op 50m aan de linker kant.

Opgelet: De Hoogstraat is een éénrichtingstraat. U kunt best parkeren aan de stoplichten, waar een ruime parking te vinden is.

Openingsuren: Ma en Woe: 17u - 19u

Vr: 16u - 19u

Za: 09u - 17u

Zo: op afspraak

e-mail : info@honingraat.eu

HOOGSTRAAT 31a

9250 WAASMUNSTER

Tel: 0494/66.00.94

Fax: 052/70.01.82

www.honingraat.eu

WIE NIET STERK IS, MOET SLIM ZIJN *Bijenhouden bekeken door een fysiotherapeut*

Cory Vernooy

Na een studiedag vroeg Peter van Elshout mij om een stukje te schrijven vanuit mijn beroep als fysiotherapeut. Aan het verzoek van een man die zoveel doet voor de bijen en de imkers, kom ik met plezier tegemoet.

Ik ben dus fysiotherapeut, 52 jaar oud en sinds 5 jaar hobbyimker. Er wordt veel geschreven over het welzijn van de bijen: daar gaat het nu niet over. Ik wil het hebben over het welzijn van ... de imker zelf.

HOE MOET JE TILLEN???

Het ontgaat niemand dat ook de imkerij niet aan de 'grijze golf' is ontsnapt. Gelukkig worden we wijzer met het stijgen der jaren, maar helaas, onze lichamelijke mogelijkheden nemen geleidelijk af.

Het toenemend aantal vrouwelijke imkers (wie kent een vrouwelijke variant voor dit woord?) ervaart daarbij dat ze minder sterk zijn, immers de vrouwelijke spieren hebben bij een gelijk volume slechts 60% van de kracht van hun mannelijke collega's.

Onder het motto 'wie niet sterk is, moet slim zijn' is het nuttig om een en ander eens kritisch onder de loep te nemen.

1. De bijenstal.

Hoe gek ook, de imker denkt meer aan zijn bijen dan aan zichzelf. De bijen worden beschut opgesteld tegen wind, regen en direct zonlicht, open voor de ochtendzon en dicht bij dracht en water. Tegelijk moet de bijenstal zo goedkoop mogelijk zijn en de imker, in zijn enthousiasme, plaatst in de stal, die gebouwd is voor maximaal 4 volkeren, steeds weer volkeren bij, natuurlijk maar voor een tijdje. Daarvoor moet hij

wel stapelen in de hoogte, maakt hij een verdieping bij...

Bij de plaatsing van bijenkasten, houden we vooral rekening met de hoogte van het vlieggat, ook al weten we dat het voor de bijen allemaal niet zoveel uitmaakt of hun vlieggat zich vlakbij de grond bevindt of hoog in een bijenhuis.

Het is veel verstandiger om de hoogte van de bovenste bak en de lengte van de imker als uitgangspunten te nemen. Ik kan niemand aanraden om een bak met 25 kilo honing boven zijn macht te tillen, zeker geen 10 of 20 keer.

De imker moet over voldoende werkruimte beschikken: voldoende hoogte en ruimte rond de kasten, voldoende aflegruimte om een bak op gelijke hoogte weg te kunnen zetten. Een bijna volle honingbak, die van vier hoog naar de grond moet en na de controle weer terug (van ondergreep naar bovengreep, van onder je macht naar boven je macht) dat is ondoenlijk. Zorg voor uitklapbare schragen met daarop een losse plank met opstaande randen, waarin je een bak kan wegzetten. Hij staat op de juiste hoogte, sluit bijendicht af en is efficiënt. 'Bezint eer gij begint' is een nuttig Nederlands spreekwoord en zeker op beginnerscursussen zou de organisatie van een bijenstand meer aandacht mogen krijgen.

2. De kasten

Niet voor niets zijn bij onze Duitse burens, met een gemiddelde imkerleeftijd van 80+, de styropor kasten met lage honingbak favoriet. Betontriplex is dan wel duurzaam, maar loeizwaar.

Probleem is dat de kastmaat en -materiaal, door hun specifieke eigenschappen, zeer grote invloed

hebben op je bedrijfsmethode en bedrijfsvoering. Zo moest Wim Grasstek (biologisch-/dynamisch imkeren) om praktisch redenen zijn idee om twee broedramen samen te voegen in een dubbel hoge broedbak (spaarkast) weer laten varen. Te zwaar.

Het welzijn van de bijen, daar waken de meeste imkers wel over. Maar zijn 2-3 extra kilo honing wel een dubbele hernia waard? Is een maximale honingopbrengst nog steeds ons hoogste doel?

We weten toch ook dat de oogst van stuifmeel (steeds schaarser in de natuur en steeds meer gevraagd als voedingssupplement) en propolis, de ziektebeheersing (voorkomen en genezen) en vooral de bestuiving steeds meer om aandacht schreeuwen.

Maar het meest verbaast het mij dat er nog mensen imkeren met kasten zonder behoorlijke handvaten. Een volle, hoge, honingbak (makkelijk 30-35 kilo) tillen zonder deugdelijke grip, meerdere keren na elkaar, zou eigenlijk verboden moeten worden in een tijd dat een bouwvakker maximaal 25 kilo cement mag tillen, en dan nog onder voorwaarden. Een bak zonder handvaten kun je natuurlijk loswrikken, 1/8 slag draaien, en onder de vrijkomende punten optillen. Dit geeft echter veel onrust, beschadiging, en 'slachtoffers', en het neerzetten en later weer optillen blijft een probleem. Op een onderzetplank zetten lukt evenmin en je werkt continu in een wolk onrustige bijen.

Een klein handvat voor en achter is al een hele verbetering, maar werkt alleen als je voldoende werkruimte rond de kast hebt, in casu een vrije opstelling.

Ikzelf werk met zelfgemaakte

spaarkasten volgens een constructie die ik bij vele andere soorten kasten in verschillende landen ben tegengekomen.

Simpel, degelijk, makkelijk te maken en vooral efficiënt.

De ruimte die bij de spaarkast doorgaans hol is, heb ik vervangen door een massieve plank. (liefst van de sloop, dan zijn ze uitgewerkt). Boven komt een plankje (6 cm. breed is voldoende) geschroefd en gelijmd, maar gespijkerd is ook goed. Onder een minder breed latje (b.v. 4 cm.) zodat hij netjes op de onderstaande bak past.

Zo heeft men een handvat over de volledige breedte van de kast. Je kunt boven over, linksom gepakt of rechtsom gepakt tillen. Je moet alleen maar letten op de balans tussen links en rechts.

3. De imker.

Hij is de persoon die doorgaans wel aan de bijen denkt, maar dit nogal eens ten koste van zichzelf laat gaan.

Je bent het sterkst tussen je 25 en 30 jaar. Daarna wordt je onverbiddelijk, langzaam maar zeker, minder sterk. Een dame is sowieso al minder sterk. Ook een persoon met een hartaandoening, een hernia of een chronische ziekte beschikt niet meer voor 100% over zijn lichamelijke mogelijkheden. Toch zijn dit geen redenen om te stoppen met imkeren. Tenminste... indien kennis heeft van TILTECHNIEK.

Een gemiddelde cursus tiltechniek duurt vier volledige avonden, maar ik wil in het kort toch enkele basisprincipes beschrijven. Ik vertrouw erop dat U uw kennersoog, waarmee U ook uw bijen beoordeelt, ook op uzelf kunt richten.

De volgende punten zijn van belang;

I. Absoluut gewicht.

Het mag voor iedereen duidelijk zijn dat 50 kilo zwaarder is dan 25 kilo. Vermijd te zware lasten.

II. Steunpunt/steunvlak.

Het steunpunt is het oppervlak

waarmee de drager direct of indirect op de ondergrond steunt. Hoe groter het steunpunt, hoe stabiel(er) (beheersbaarder). Op twee vlakke voeten heb je meer steun dan wanneer je op je tenen staat. Bij meer dan één steunpunt ontstaat er een steunvlak. Hoe groter het steunvlak, des te stabiel(er). Met gespreide benen sta je stabiel(er) dan op één been of twee benen naast elkaar. Een stoel met vier poten is stabiel(er) dan een melkkrukje.

III. Zwaartepunt

Het zwaartepunt van het menselijk lichaam ligt ongeveer 10 cm achter de navel. De meest stabiele positie is die positie waarbij ons zwaartepunt binnen ons steunvlak ligt. Een beetje erbuiten geeft al problemen. Dan ga je 'buiten je macht'.

Zorg dus dat je bij het tillen je eigen zwaartepunt binnen je steunvlak houdt. Vergroot je steunvlak door je benen voor/achterwaarts of zijwaarts te spreiden.

IV. Zwaartepunt van de last.

Net zoals ons eigen lichaam heeft b.v. onze honingbak (ook een natuurkundig lichaam) een zwaartepunt. Dit zit midden, centraal in de bak. Hiervoor gelden dezelfde wetten als voor ons eigen lichaam. In de praktijk blijkt dat men het beste tilt als men de beide zwaartepunten zo dicht mogelijk bij elkaar brengt en vervolgens (centraal) binnen het steunvlak brengt.

V. Hefboom/relatief gewicht.

Hou ik een bezemsteel horizontaal in het midden vast, dan is dat geen probleem. Horizontaal aan het uiteinde vasthouden is onmogelijk. Verticaal vasthouden in het midden of aan het uiteinde is ook geen probleem. Toch is het absolute gewicht van de bezemsteel in beide voorbeelden gelijk. Het blijkt dus dat de afstand tussen zwaartepunt en heffende kracht van belang is: dit is de hefboom.

Hoe groter de afstand, des te 'zwaarder' het gewicht. Het relatieve gewicht wordt groter dan

het absolute gewicht.

Dit principe kan zowel vóór als tegen je werken.

Bij de horizontale bezemsteel, die je in het midden vasthoudt, heffen de hefboomkrachten links en rechts van het middelpunt elkaar op.

Zo kun je ook bij het tillen je lichaamsgewicht als contragewicht inzetten. Hoe groter de hefboom, des te meer voordeel heb ik ervan.

Iemand van 100 kilo heeft meer contragewicht dan iemand van 50 kilo en is dus bij het tillen 'sterker'.

VI. Anatomische mogelijkheden.

Zware lasten vervoeren we met vrachtauto's, lichte lasten met personenauto's. Armspieren, en nog meer bovenbeenspieren zijn vrachtauto's. Rugspieren zijn personenauto's.

Tillen vanuit iets gebogen knieën gaat beter dan vanuit hurkzit of met gestrekte benen.

Moeten er toch gewrichten bewogen worden, gebruik dan de "stevige jongens" als knie en heup. En niet de vele, maar kleine en kwetsbare ruggewervel-gewrichten.

Draai-/wringbewegingen werken als een molensteen op meniscus (knie) en tussenwervelschijven (rug). Natuurlijke buig/strekbewegingen zijn minder belastend en dus beter. Conclusie

1° *Zorg voor voldoende ruimte rond de kast, zodat je het steunvlak zo dicht mogelijk bij, of beter nog onder de te dragen last kunt brengen.*

2° *Til en draag alles zo dicht mogelijk tegen je aan (maak eerst bijendicht), zodat je geen hefboom creëert die tegen je werkt.*

3° *Voorkom grote hoogteverschillen en grote afstanden bij verplaatsingen.*

4° *Draai d.m.v. kleine stappen met je voeten i.p.v. draaien in je knieën. Draai zeker niet in je rug.*

5° *Hou je rug zoveel mogelijk rechtop. Zo schakel je een belastende hefboom voor je onderrug uit en hou je het (gezamenlijke)*

zwaartepunt zoveel mogelijk binnen je steunvlak.

6° Maak je rug rond als je toch voorover moet buigen (kattenrug). Een boogconstructie is zelfdragend, en is daardoor sterker/minder belastend dan een rechte rug. Maar vermijd teveel gewicht.

7° Til niet teveel met spierkracht, maar gebruik je gewicht als contragewicht. Gebruik hulpmiddelen als het even kan. Hier kunnen hefboom en

contragewicht je bondgenoot laten zijn.

8° Hoewel veel imkers in grote mate "einzegänger" zijn en ongeduldig, kun je een aantal taken beter met zijn tweeën doen dan alleen.

Ik hoop jullie voldoende stof tot nadenken te hebben gegeven. Denk na als je (ver-) bouw, herstel of renovatieplannen hebt voor je bijenstal. Denk ook na over je dagelijkse bewegingen. Ook daar

geldt dat veel kleine overbelastingen/beschadigingen één grote maken.

Wil je je hobby, voor velen een 'way of life', tot aan het einde van dat 'life' blijven beoefenen, dan zul je je moeten aanpassen aan de inperkende mogelijkheden van je lijf. Aanpassen, niet stoppen, want dat zou jammer zijn.

SUCCES ERMEE EN HAAL ER JE VOORDEEL UIT

Onder de zeven kleuren van de regenboog ...

Jef Beuckelaers

Foto: Julia Brems

... trouwden op 30 augustus onze hoofdredacteur Francis en zijn Kathleen.

Na de mooie viering in de kerk van Sombeke werden bruid en bruidegom passend in de bloemetjes gezet. Wij bieden hen langs deze weg onze allerhartelijkste gelukwensen aan.

De dag werd besloten met een spetterend feest!

Hier volgt een beeldend verslag van iemand die erbij was:

In de vooravond verwelkomden de pasgetrouwen hun genodigden in de mooie tuin van het feestgebouw. Ze stonden dicht bij elkaar en hun ogen spraken van *Amor*. Het was een heel ander beeld dan wat we nu op de vliegplanken

te zien krijgen. Daar worden de jongens erafgegooid door de meisjes, die soms met twee, drie aan de onfortuinlijke - alhoewel goed ogende boys - hun poten en vleugels trekken. Ze willen ze weg; ze moeten eruit!

Groepjes mensen vormden zich rond de hoge en kunstig gedrapeerde tuintafels terwijl glazen met goedsmakend en rijkelijk van belletjes doorweven vocht aangedragen werden. De hartige hapjes volgden elkaar op, en het keuvelende en kennismakende gezelschap genoot met volle teugen.

Toen het stilaan tijd werd voor de feestmaaltijd, werden bijna honderd stoelen van een opzitter voorzien. Er waren grote en kleine, jonge en minder jonge, slanke en minder slanke aanwezigen maar allemaal brachten ze hun vrolijkste gezicht en hun beste humeur met zich mee.

Terwijl gerechten van de bovenste plank elkaar opvolgden, kwamen August en Augusta de lachspieren testen op hun treksterkte. De topper was ongetwijfeld de Wase variant van een K3-spetter die door iedereen meegezongen werd!

Het serieuze werk kwam van de jeugd die met zelfgeschreven gedichten de capaciteiten van het bruidspaar kwam verkondigen.

Toen de blanke vuurwerктаart van zes verdiepingen bijna op was, toverde een goedgemutste DJ het engelenstemmetje van Céline Dion door de ruimte, en op de tonen van *The Power of Love* gleden Kathleen en Francis zachtjes over de dansvloer voor hun openingsdans. Die dansvloer werd daarna niet gespaard want iedereen wou er op; wou er ook lang en dikwijls op en de DJ deed zijn best.

Tussendoor bezochten de feestelingen de tafels van hun genodigden en werd er gesproken over serieuze en luchtige zaken. Het was een echt familiefeest, deze heuglijke trouwdag.

Toen de maan reeds een poosje op actief stond en de kleine uurtjes al wat groter werden, schoof menig gezelschap langs het nieuwe paar voor zoenen en afscheidswoordjes.

De harde kern echter liet de dansvloer niet los, tot groot genoegen van de heer en mevrouw Joly die genoten van al dat vrolijke geweld dat, samen met hen, hun trouwdag kwam meevieren.

Kathleen en Francis, bedankt in naam van al wie er kon bij zijn! Dat het jullie nog vele en lange jaren goed moge gaan!

Overleden

*Je wandelt, weet ik, in een milder licht
dat vóór je uitschijnt en je stappen richt
een vrede tegemoet die wij niet kennen
naar een gezegend, eeuwig vergezicht. (avw)*

De imkersbond 'Het Denderbieken' meldt met verslagenheid het plotse overlijden op 20 augustus 2008 van hun secretaris, Jean Pierre Somers. Jean Pierre was een goed en wijs man, een ervaren imker ook met een uitgebreide kennis van, en liefde voor de natuur. Sinds half 2007 was hij de onvermoeibare stuwende kracht achter onze vereniging en stond hij ons met raad en daad bij. Bestuur en leden delen in de rouw van hen die hem zo vreselijk zullen missen. Laat ons troost en inspiratie zoeken in de woorden en de daden van Jean Pierre.

A. Van Liefferinge, secretaris a.i. 'Het Denderbieken'

Basiscursus te Everberg-Kortenbergh

De Koninklijke Bond der Bieëntelers van Kortenbergh en Omstreken en de Imkersvereniging Gewest Kortenbergh organiseren samen een cursus voor beginnende imkers.

De lessen vangen aan op zaterdag 17 januari 2009 – van 9 tot 12 uur.

Verder 31/01; 07/02; 14/02; 07/03; 21/03; 28/03; 25/04; 09/05; 16/05; 30/05; 06/06.

De cursus bestaat uit 9 theorie- en 3 praktijklessen.

Inschrijven kan door 25 euro te storten op rek. nr. **734-3190308-84** met vermelding: 'Cursus Kortenbergh' + naam deelnemer. Alle documentatie + drankje tijdens pauze inbegrepen

Plaats: Gemeenschapscentrum Everberg, Gemeentehuisstraat 11, te 3078 **Everberg** (VL.-Br.)

Voor meer info bent u welkom bij:

Hendrik Trappeniers: bijen.kortenbergh@gmail.com GSM: 0477-66.17.55

Raymond Van den dries: ray.vanden.dries@telenet.be tel. 016-65.65.08

Honing uit eigen imkerij

*Paul Buedts
Tempelstraat 29A
3210 LINDEN*

016-62.16.46

Wanneer men op pastoraal gaat, is het steeds een lastig karwei om de kasten op of uit de aanhangwaggen te laden. Om deze zware taak te verlichten – bv. bij rugklachten – maak ik gebruik van een takel.

Deze is gebouwd op een trolley die over een I-profiel loopt.

Het profiel is scharnierend opgesteld, zodat de volledige oppervlakte van de aanhangwaggen bereikbaar is.

Met de takel kun je eventueel ook kasten van een andere aanhangwaggen laden en lossen.

Enkele opmerkingen:

1. Las niet op het chassis van de aanhangwaggen: dit kan de sterkte van het chassis ondergraven. Werk met klemmen.
2. Let op het totaal gewicht: het maximum wordt snel overschreden.
3. Laat geen derden met je takel aan de slag aangezien de verantwoordelijkheid steeds ten eigen laste blijft!
4. Beperk de hoogte tot een minimum, zoniet komt het zwaartepunt te hoog te liggen waardoor de aanhangwaggen zijn stabiliteit en zijn goede baanligging verliest.

Tekst en foto's: Leo Van Malderen, bond Neerbrabant

Voor meer uitleg: leo.van.malderen@persgroep.be, 052-35 53 63

RECEPTEN

Appelbeignets

Jef Beuckelaers

De mooie appels groeien aan de appelbomen nadat in de bloesem het stuifmeel van de stuifmeeldraden op de stamper terecht kwam, dikwijls is Kruisbestuiving gewenst. Dit bestuivingwerk wordt grotendeels uitgevoerd door honingbijen! De appels worden geplukt in de nazomer en bewaard op een koele plaats zodat ze lange tijd beschikbaar zijn.

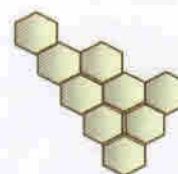
Voor het garen gebruiken we de zoetere appelsoorten.

Onder invloed van de warmte op het zuur wordt het vruchtvlees vlokkerig waardoor de zuurdere soorten vlugger tot moes gevormd worden.

Ingrediënten

- ⊗ 125 gr bloem
- ⊗ 1 glas mede
- ⊗ 1 ei
- ⊗ 1 eetlepel vloeibare honing
- ⊗ 1 eetlepel koolzaadolie (olijfolie mag ook)
- ⊗ appels
- ⊗ een snuifje zeezout

Bereiding

- ⊗ De bloem, de mede, de vloeibare honing, de eierdooier, het zeezout en de olie goed mengen in een kom
- ⊗ Afdekken, en 20 minuten laten rusten
- ⊗ Voor het gebruik, het eiwit stijfkloppen en onder het deeg mengen
- ⊗ De appels schillen, het klokhuis verwijderen en in schijven snijden
- ⊗ Frituurolie verhitten
- ⊗ De appelschijven in het deeg wentelen en in de olie goudgeel bakken
- ⊗ Uitnemen, laten uitlekken en op keukenpapier laten drogen
- ⊗ Warm opdienen, met poedersuiker bestrooid

Tip Het verkleuren van geschilde en gesneden appels kan tijdelijk tegengehouden worden door het vruchtvlees te besprenkelen met enkele druppels citroensap.

Vragen, suggesties en goede recepten zijn welkom bij liliane.beuckelaers@skynet.be of via de post bij Jef Beuckelaers, Snepelaar 4, 1840 Londerzeel.

VERENIGINGSLEVEN

18de imkerscongres van de Kon.VIB

Reinhilde Van Meenen

Openingstoespraak door de voorzitter van Antwerpen

Dames en heren, minister-president, verantwoordelijken van de verenigingen, hartelijk welkom op het 18de imkerscongres van de Kon.VIB.

Als thema voor dit congres kozen we voor "VITALE BIJEN, VITALE IMKERIJ", omdat we geloven in een gezonde imkerij die naadloos past in duurzame landbouwontwikkeling. Ook al wordt de druk op de bij en op de imker steeds groter en wordt imkeren een steeds moeilijker opgave.

Vandaag willen we van dit congres een echt feest maken met alle elementen die daarvan deel uitmaken. Denk maar aan symbolen, rituelen, verhalen, gevierde imkers, interessante lezingen en een creatieve tentoonstelling in het imkerstreffen.

Tien jaar geleden heeft de Kalmthoutse imker Iris Latte de congreshamer gemaakt voor het congres in Malle. Deze is om de twee jaar doorgegeven aan de organiserende provincie van het congres.

In 2006 is het de beurt geweest aan Vlaams-Brabant: alle aanwezigen zullen zich dit interessante congres nog wel herinneren.

Zou de afgevaardigde van Vlaams-Brabant de hamer willen overhandigen zodat we het congres kunnen openen?

Bij deze verklaar ik het 18de congres voor geopend.

Bij elk feest horen ook verhalen.

Eeuwen geleden voer Marco Polo met zijn vader en oom naar het Oosten. Ze waren op zoek naar specerijen, goud en avontuur. Hun reis eindigde in het verre China. Het verblijf daar duurde langer dan voorzien.

Marco Polo groeide op en werd de vertrouweling van de Chinese keizer.

Op één van hun vele wandelingen bewonderden beiden een nieuwe brug.

Een mooie brug met een prachtige boog over een brede rivier.

Na een tijd vroeg de keizer aan Marco Polo: "Op welke steen steunt de brug?"

Marco Polo was enigszins verwonderd over de vraag van de keizer. Hij keek naar de keizer, keek terug naar de brug en antwoordde: "Majesteit, op welke steen de brug steunt is niet zo belangrijk, als ze maar ondersteund wordt."

De Kon. VIB is zonder twijfel het steunpunt van de Vlaamse imkerij. Denk maar aan haar uitstraling, haar ledenvertegenwoordiging, haar maandblad. Maar een steun alleen vormt geen brug en een brug zonder steun is wankel en gevaarlijk.

Met andere woorden: IMKERS HEBBEN ELKAAR NODIG.

Stilaan zou het duidelijk moeten zijn voor alle partijen om het grote gelijk aan de kant te zetten. Alleen dan krijgt een EERLIJKE samenwerking een kans. En kunnen we met de steun van de overheid komen tot een VITALE IMKERIJ.

Met deze oproep zou ik mijn verwelkoming willen besluiten.

Sfeerbeelden van het imkerstreffen

Foto's: Robert Kempeneers

Toespraak door Kris Peeters

VLAAMS MINISTER-PRESIDENT EN

VLAAMS MINISTER VAN INSTITUTIONELE HERVORMINGEN, HAVENS, LANDBOUW,
ZEEVISSERIJ EN PLATTELANDSBELEID

6 SEPTEMBER 2008

18de Vlaams Imkerscongres - GEEL

Vitale bijen - Vitale imkerij

Dames en heren,

Congressen brengen gepassioneerde mensen samen die rond een zelfde problematiek belang hechten aan de toekomst van een bepaalde interesse, wetenschap, ambacht...

De toekomst van de Vlaamse Imkerij is al jaar en dag belangrijk. Niet voor niets komen jullie al voor de achttiende keer samen.

Foto: Robert Kempeneers

Maar als mensen aan de klimaatsverandering denken, zien ze eerder een ijsbeertje op smeltend poolijs. Of een sumatraanse tijger in het regenwoud, een pandabeertje of koralen. Geen bescheiden soorten zoals onze honingbijen.

Voor al uitheemse dieren staan in verband met CO2-uitstoot en bomenkap. Via de media krijgen we waarschuwingen van wetenschappers, goeroes en ex-politici.

Gelukkig doen we al veel. Maar onze planeet is complexer dan Al Gore, Nicolas Stern en Leonardo Di Caprio ons voorspiegelen. Laat ik duidelijk zijn. Het is goed dat de urgentie hoog wordt opgestuwd. Dat heeft tot resultaat gehad dat het stoppen van de achteruitgang op ieders agenda staat. Ook op de onze, wees maar gerust! Ik heb niet de intentie om van de vragen die ik hieromtrent krijg, weg te lopen. Integendeel, zelfs voor de bescheiden honingbij moet tijd gemaakt worden.

U heeft deze dag een positief thema meegegeven: vitale bijen voor een vitale imkerij. Ik ben blij dat u net als ik kiest voor een positieve aanpak. **Ikzelf ga voor de People Planet Profit – strategie.** (ook wel: de drie P's), een term uit de duurzame ontwikkeling. Het staat voor de drie elementen, people (mensen), planet (planeet/milieu) en profit (opbrengst/winst), die in een harmonieuze wijze gecombineerd dienen te worden. De term is bedacht door John Elkington, een consultant op het terrein van duurzame ontwikkeling.

Wanneer de combinatie niet harmonieus is, zullen de andere elementen hieronder lijden. Wanneer bijvoorbeeld winst te veel prioriteit krijgt, dan zullen mens en milieu hiervan de dupe worden, bijvoorbeeld door slechte arbeidsomstandigheid of door vernietiging van de natuur. Omgekeerd zijn er zonder winst geen mogelijkheden om de milieu- en sociale problemen aan te pakken.

In 2007 ben ik begonnen met **People**. Omdat de know-how bij de mensen zit en omdat het belangrijk is te vertrekken vanuit mensen met ervaring in de imkerij, heb ik de opdracht gegeven om na te gaan om ook in de bijensector een praktijkcentrum op te richten. Mede dank zij de positieve inbreng vanuit de sector is dit gelukt.

Het praktijkcentrum dat vorig jaar is opgericht, brengt de vijf verenigingen of federaties die rond bijen actief zijn, samen. Wellicht zijn hier vandaag ook heel wat leden aanwezig. Het gaat met name om:

VVCB vzw (Vlaams Vulgarisatiecentrum voor Bijenteelt)

AVI vzw (Algemene Vlaamse Imkersvereniging)

De driemaandelijksse bijeenkomsten worden gecombineerd met een vergadering van de groep die het 'Vlaams Bijenteeltproject 2007-2010' uitvoert en opvolgt. In deze groep werd een eerste concrete actie besproken naar aanleiding van een projectvoorstel van een kleinschalig onderzoeksproject naar de massale bijensterfte in ons land. Voor het project "Predictie en preventie van de verdwijnsiekte van honingbijen" heb ik 50.000 euro uitgetrokken op mijn begroting.

Het project wordt uitgevoerd door het Laboratorium voor Zoöfysiologie van UGent in samenwerking met de onderzoeksgroep Moleculaire en Fysische Plantenfysiologie van UHasselt.

(In dit onderzoek zal men de fysiologie van de voeding, de pathologie van de bijen en de interacties tussen deze beiden nader onderzoeken. Dit ter predictie en preventie van de verdwijnsiekte. Het is immers heel waarschijnlijk dat de bijensterfte veroorzaakt wordt door het samenspel van een aantal factoren zoals pathogenen (bvb. de Varroamijt) en een verzwakte status van het bijenvolk.)

Ook heb ik dit jaar beslist (en dit is de eerste maal dat dit gebeurt) in de oproep voor de demonstratieprojecten duurzame landbouwontwikkeling een thema voor de bijensector op te nemen, nl. de Algemene Gezondheidszorg van bijenvolken.

Ik heb vernomen dat het Praktijkcentrum Bijen binnenkort samenkomt om een gezamenlijk voorstel in te dienen. Dat kan ik alleen maar toejuichen, aangezien dit project een aanvulling kan betekenen op het onderzoeksproject dat momenteel wordt uitgevoerd.

Tegen eind september verwacht ik de voorstellen, in het najaar worden ze geëvalueerd en na goedkeuring kunnen ze starten in de eerste helft van 2009.

Verder wil ik deze problematiek niet enkel binnen de kringen van de imkerij uitwerken. Ik wil binnenkort de bal ook provinciaal gaan spelen en de Regionale Landschappen betrekken bij deze problematiek. Zij kennen als geen ander de landbouw, natuur en bossen van de streek. Door streekgebonden te werken, kunnen we hopelijk meer mensen warm maken om mee te werken aan een honingproject in de buurt. Wanneer mensen de verantwoordelijkheid kunnen delen (financieel, op vlak van tijdsbesteding, technisch) en kunnen leren van elkaar, kunnen we hopen op een verjonging in de imkerij.

U zal het met me eens zijn dat de sleutel tot succes vaak een combinatie is van ervaring, gedeeld met jeugdige durf en passie.

Ik *durf* de Regionale Landschappen hiervoor aanspreken omdat zij zich volgens mij op het juiste niveau tussen mensen en natuur (people versus planet) bevinden. Of dit te maken heeft met jeugdigheid of ervaring, laat ik graag in het midden.

De tweede P is **Planet**. Nu de mensen verenigd zijn, is het belangrijk verder werk te maken van de imkerij door onze natuur te beschermen of in te grijpen waar het mogelijk is. In juni werd een resolutie aangenomen door de Subcommissie voor landbouw waarin 10 vragen aan de Vlaamse Regering gesteld worden. Ik vind daar de 3P-aanpak zeker in terug. Onderzoeken uitvoeren en praktijkcentra betoelagen catalogiseer ik onder 'people', namelijk zij die dagdagelijks beroepshalve of hobbymatig met de imkerij bezig zijn.

In de resolutie vind ik echter ook een aantal vragen terug die specifiek over omgevingsmaatregelen gaan. Daarom ben ik ook in onderhandeling met het kabinet van minister Crevits om na te gaan of er mogelijkheden zijn om bijenvolken te houden in natuurgebieden en hoe we sensibiliserende maatregelen kunnen nemen om samen met het publiek insectvriendelijke bomen en struiken aan te planten.

Samen met minister Van Mechelen wil ik uitzoeken of er geen mogelijkheden zijn om de bouw van bijenhallen in waardevol agrarisch gebied of natuurgebied mogelijk te maken, zonder al teveel administratieve rompslomp.

Ook de samenwerking met het Praktijkcentrum Fruit en het instituut voor Natuur en Bosonderzoek kan alleen in

het voordeel pleiten van de Vlaamse imkerij.

Het behartigen van de natuur kan zeker leiden tot een versterking van onze bijenvolken en komt de bevruchting in onze alom geprezen fruitsector ten goede. Laat ons hopen dat we hier samen vooruitgang boeken.

Want het zijn niet -zoals ik in mijn inleiding aangaf- de grote dingen die het belangrijkste zijn. De honingbij mag terecht haar plaats opeisen. Zij zorgt ervoor dat we koplopers zijn in de export van peren en dat we met fierheid over onze tuinbouw spreken. Zij ligt mee aan de basis van de instandhouding van alle ecosystemen waarin tweezaadlobbige planten groeien. De hele wereld dus, behalve Antarctica. Ze vormt de belangrijkste schakel in het proces van bestuiving, dat verantwoordelijk is voor zo'n dertig procent van al het menselijk voedsel.

Was het niet Einstein die zei *'Als de bijen verdwijnen, zullen de mensen later ook verdwijnen'*. Hoe zou ik één van de belangrijkste natuurkundigen uit de geschiedenis kunnen tegenspreken?

De laatste 'P' is **Profit**. En daar gaat het in de essentie over. Door mens en natuur goed op elkaar af te stemmen kunnen we letterlijk de 'vruchten plukken'.

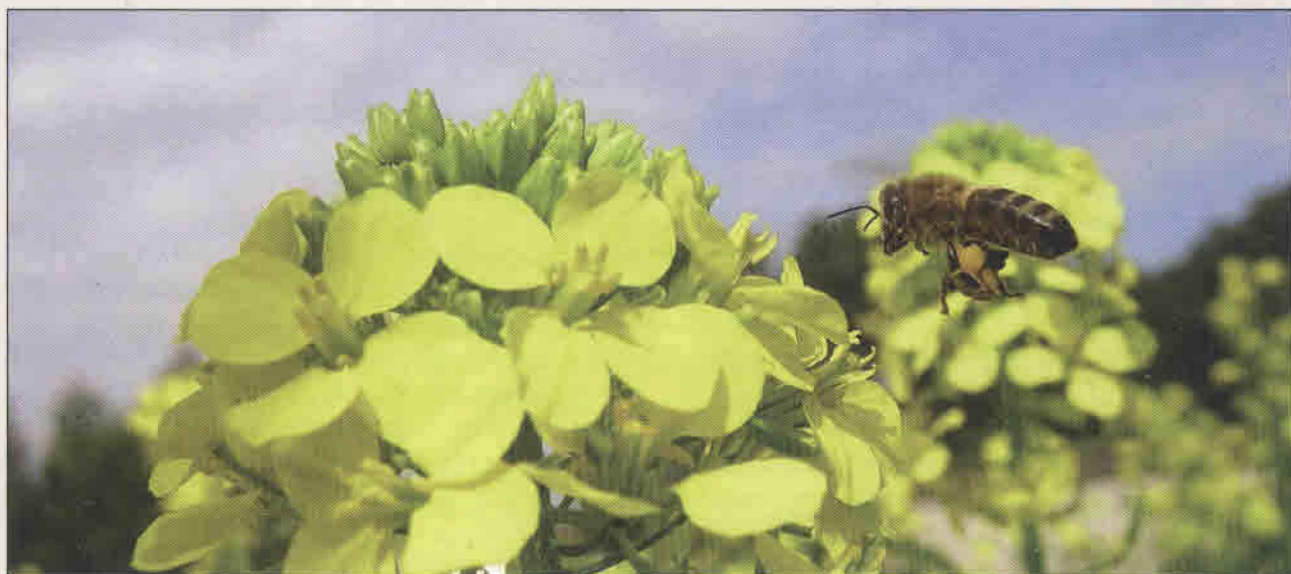
Uiteraard is er meer dan fruit. Ook het honingverhaal kent de 'P' van "perikelen". Her en der hoor ik dat het niveau van Vlaamse honing van uiterst goede kwaliteit is, net zoals bijzonder veel Vlaamse producten.

Maar waar voedsel in het spel is, zijn er ook spelregels. Dat het FAVV streng optreedt, is gegarandeerd en belangrijk, maar ook hier moeten we er voor zorgen dat de regelgeving zoveel mogelijk aansluit bij de realiteit, zeker omdat in sommige regio's de toestand erg precair is.

Door met z'n allen te kiezen voor de Vlaamse imkerij hopen we people – planet en profit in evenwicht te krijgen. We kunnen niet meer "oud" blijven denken en doen. "Oud", dat is een onderwerp op de agenda zetten, geldt bij elkaar zoeken en hopen dat het goed besteed wordt om zo vooruitgang te boeken. Maar "oud" kan de massale bijensterfte niet stoppen. Met "nieuw" denken en doen, gaan we de dialoog aan en willen we met een verantwoordelijke houding het probleem aanpakken. Het moet wortelen in gedeelde waarden.

Waarden die uitdrukken dat we in ons dagelijks leven rekening moeten houden met de natuur, de fauna (zoals de bijen) én ook met de toekomstige generatie.

Ik kan besluiten dat samen verder werken aan toekomst van vitale bijen en een vitale imkerij enkel kan leiden tot winst voor iedereen. Laat ons allen dan "nieuw" denken en doen en met optimisme de uitdaging aangaan om de Vlaamse Imkerij een waardige plaats in de samenleving te geven.

De Vlaamse regering schonk 50.000 euro voor het project 'Predictie en preventie van de verdwijnsiekte'. Het Labo Zoöfysiologie UGent en de Onderzoeksgroep Moleculaire Plantenfysiologie UHasselt onderzoeken ermee de interactie tussen de fysiologie van de voeding en de pathologie van de bijen. We hopen de resultaten van dit onderzoek hier snel bekend te kunnen maken. gdr

(foto Paul Van Steirteghem).

CONGRES

18de imkerscongres Kon.VIB

Chris Van Gampelaere

Foto's: Robert Kempeneers

Een lange voorbereiding ging aan het congres vooraf. Op 14 februari 2007 had de eerste vergadering van de AVIB-Congreswerkgroep plaats, op 6 september 2008 de apotheose: het 18de Imkerscongres kon van start gaan! Tweehonderdtachtig deelnemers hadden zich aangemeld voor het evenement.

De Katholieke Hogeschool Geel leende zich uitstekend voor het gebeuren. De lokalen zijn licht en ruimtelijk, maar bevinden zich toch op korte afstand van elkaar.

Medewerkers van de Herentalse vereniging *Bijenvrienden* zitten klaar om de gasten op een vlotte manier te verwelkomen met de congresmap.

Vanaf 9 uur sippelen de eerste deelnemers binnen.

Bij een welkomstdrankje wordt er druk bijgepraat..

Met op de achtergrond een feestelijk muzikje zit de sfeer er meteen in.

Op 5 september 1998 – bijna dag op dag tien jaar geleden – stond AVIB ook in voor de organisatie van het tweejaarlijks congres. Iris Latte – lid van de Biegilde Kalmthout en medewerkster aan de voorbereidingen van dat evenement – beoefende al enkele jaren de houtsnijkunst. Ze kwam met het voorstel om een congreshamer voor de Kon.VIB te maken. Ze koos hiervoor een mooi stuk lindehout en bewerkte het prachtig. De Kon.VIB congreshamer was geboren!

Sindsdien wordt hij telkens doorgegeven aan de organiserende provinciale vereniging.

Twee jaar lang mocht VBVI de hamer in bewaring houden, maar vandaag is hij terug in zijn thuishaven!

Overhandiging van de congreshamer. Om 10 uur wordt het 18de Kon.VIB Imkerscongres officieel geopend

Minister-president Kris Peeters overtuigt de aanwezigen ervan dat de Vlaamse overheid zich bewust is van het nut van bijen en imkers en belooft hen de nodige steun.

Het congres wordt feestelijk opgesmukt met de vlaggen van diverse verenigingen, maar vooral met prachtige bloemstukken van de dames: Mariette Bosschaerts, Trees van Looveren en Florida De Groof

De congresgangers krijgen de gelegenheid om interactief deel te nemen. De winnaar heeft kans op een mooie prijs.

's Middags kan men genieten van een voortreffelijke maaltijd

De foto's geven u alvast een idee van hoe het er op het congres aan toeging. In een volgend nummer gaan we dieper in op het thema **VITALE BIJEN – VITALE IMKERIJ**. Aan iedereen die hielp om van dit congres een succes te maken: **HARTELIJK DANK!**

VERENIGINGSNIEUWS

Met LIB naar Polen: van 2 tot en met 9 juli 2008

Tekst en foto's : Julia Brems

Het was een schitterende reis!

Vanaf het moment dat we op de luchthaven in Kraków landden, nam gids Katarzyna ons onder haar warme vleugels. Acht dagen en heel veel kerken en kloosters later, leverde ze ons daar alle negentien gezond en wel weer af.

Met een busje toerden we doorheen Klein-Polen: van de koninklijke stad Krakau ...

- naar de kampen van Auschwitz-Birkenau;
- naar de Zwarte Madonna van Cestochowa;
- via Wadowice waar 'de' paus geboren werd naar het kuuroord Krynica - maar slechts om er te eten en te slapen - we zullen nog eens moeten terugkeren;
- naar het imkersdorpje Kamianna, met op weg daarheen, de imkershoogdag van de streek;
- naar Zakopane, waar de Polen 's zomers in processie de bergen intrekken;
- en tot slot naar de indrukwekkende zoutmijnen van Wielicka, ...

We sliepen in mooie hotels en kregen lekkere, meestal authentiek Poolse kost op tafel, met de nationale groente - kool - in een groot aantal varianten.

Er liggen redelijk wat kilometers tussen de verschillende pleisterplaatsen en ons programma zat eivol van 's morgens tot 's avonds. Onze Krakause gids vertelde met liefde én in het Nederlands de geschiedenis van haar land met zijn vorsten, heiligen en helden. Ze deed haar best om ons aan het zingen te krijgen en met gebroken bassen en navenante altén kweelden we 'In de stille Kempen' en 'De poempbak', ...

In de kampen van Auschwitz deelden we haar ontroering over het lot van zovelen; haar grootvader was als Poolse verzetsstrijder bij de eerste groep gevangenen.

Veel bus betekent ook veel door raampjes kijken. Polen zit nog royaal in het groen en er is voorraad aan open ruimte. We zien het landschap verglijden van laag naar hoog en omgekeerd, tellen de koeien en de schapen in de weiden - er zijn er niet bijster veel te zien in deze streek maar er is wel veel kaas op de markten. De weiden zijn niet omheind en de koeien staan nogal eens aan nek en poot gebonden voor economisch grazen. We bestuderen de huizen in de Poolse dorpen: vaak grijs, of in ruw, nog ongevoegd of niet-bepoetst metselwerk; de woonkazernes uit de communistische periode met de (piep)kleine appartementjes en de typische houten huizen en kerkjes in de bergen. Maar er is toch ook veel nieuwbouw te zien. Recent zijn her en der de grote tankstations langs de wegen.

Daken zijn dikwijls in golfplaat en variëren van kanariegeel, over fuchsiaroze tot helblauw. Rond de huizen: stevige omheiningen van betonplaat, metaalraam of smeedwerk; toch liggen de honden meestal aan de ketting.

Polen draagt de imkerij hoog in het vaandel. Het moet er een paradijs zijn voor bijen! De begroeiing komt in grote trekken overeen met wat wij hier hebben, maar is veel rijker aan acacia, rhus en lindebomen, **lindebomen**, LINDEBOMEN! Ongelooflijk zwaar geladen met bloemen, en later bloeiend dan de meeste van onze variëteiten.

Die overvloed zien we ook in Kamianna - een dorpje van minder dan 300 inwoners - waar van alle kanten bijenkasten worden aangevoerd. Ze vormen geen concurrentie voor elkaar want het microklimaat zorgt er moeiteloos voor een ongeziene opbrengst, tot 8 kg per kast en per dag, zegt dhr. Nowak, onze gastheer.

Hij vertelt ons ook dat men in Polen de kans heeft om in de technische scholen vanaf 16 jaar en later zelfs op universitair niveau een imkeropleiding te volgen. Gepassioneerde en geselecteerde studenten maken kans op een verdere individuele opleiding.

Mr. Nowak leeft van zijn bijen en van de activiteiten eromheen: koninginnenweek en KI, wat hij bereidwillig demonstreerde. Hij maakt ook erg mooie dompelkaarsen.

Het imkersfeest van de *Sadecki Bartnik* dat we mochten meemaken op weg naar Kamianna, is een belevenis op zich. 'Bartnik' is het oude woord voor 'imker', zo iets als 'bieman'. Het andere woord verwijst naar de streek van Sacz - ik kan het niet correct weergeven want ik heb de Poolse tekens niet op mijn toetsenbord.

Met veel toeters en bellen wordt het evenement geopend: fanfare, politieke toespraken, volksdans, kraampjes, eten en drinken, bevruchte koninginnen te koop (Alfa, Beta, Vigor, ...).

Sint-Ambrosius en al Gods lieve heiligen staan er meer dan levensgroot in boomstammen uitgehouwen. Er zijn bijenkasten als poppenhuisjes, als kerkjes, ...

We bezochten de nagelnieuwe, bijzonder goed uitgeruste fabriek van de coöperatieve waar we een VIP-rondleiding kregen. Honing van Polen en daarbuiten, met uitzondering van China, wordt er opgekocht, verwerkt en verhandeld. Er stonden vaten van 5; 10; 20 ton; 15.000 koninginnen worden er normaal gezien per jaar bevrucht (dit jaar was de teelt echter wat tegengevallen).

Op een folder worden hun meest voorkomende honingsoorten aangeprezen, met voor elke soort de specifieke eigenschappen: acacia, linde, koolzaad, honigdauw- en multiflorale honing, boekweit.

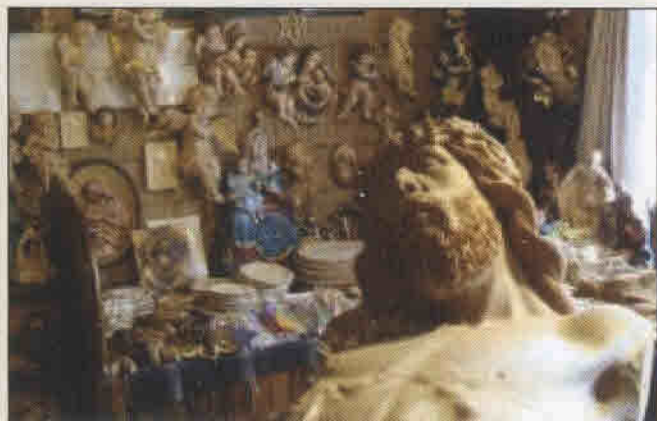
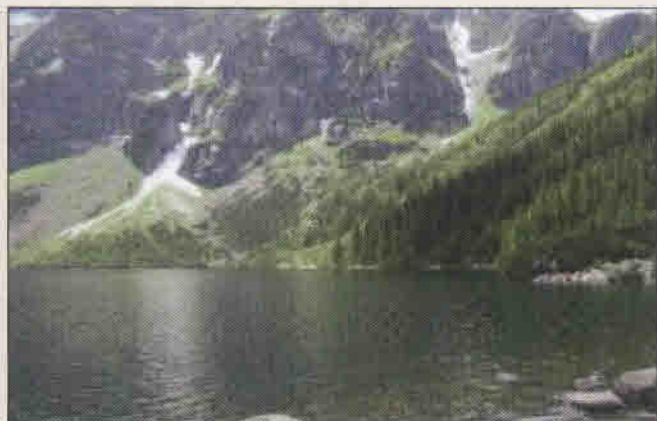
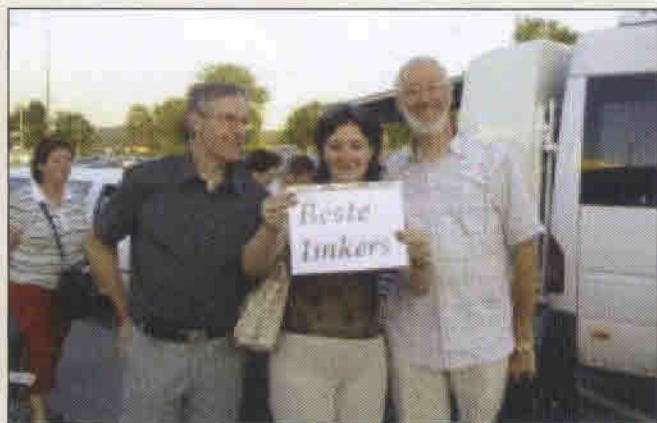
Als ik alle indrukken van deze reis wil neerschrijven dan kom ik lang niet toe met een paar bladzijden, want er vielen op die acht dagen zoveel heerlijke dingen mee te maken! In Krakau dronken we bier 'aan de meter'. Dag zes maakten we de verkopers van zonnehoeden gelukkig vooraleer we de Dunajec opvaarden, waar de forellen zich nog echt vis in het water kunnen voelen. *Morskie Oko*, het zee-oog tussen de bergen in Zakopane is indrukwekkend, en in de zoutmijnen van Wielicka houd je het niet voor mogelijk wat de mensen daar ooit hebben uitgehouwen, tot een ondergrondse kathedraal toe!

De zoutkristallen lichter op één van de foto's hieronder geeft je wellicht een idee.

Het was een reis om nooit te vergeten – het gehots op de achterbank van de bus en de strenge luchthavencontrole bij het vertrek inbegrepen (lachje)!

Een pluim voor de mensen die dit organiseerden - dank je wel Frans! -, voor onze engel van een gids, voor de behulpzame chauffeur, en voor onszelf omdat we zo'n goede groep waren!

Om het met Katarzyna te zeggen: 'Dames en "Herren", zijn er nog vragen?'

OP HET FORUM IN OKTOBER

Ghislain De Roeck

'Markeerbijen' besturen zwerm

We ontvingen een link naar het artikel *Streaker bees steer swarm* dat verleden maand verscheen in het *Journal of Experimental Biology*. Het woord streaker kennen we o.a. van de wat aandacht zoekende heren die bijvoorbeeld poedelnaakt een voetbalveld oprennen, maar we gebruiken het hier in de andere betekenis, die van 'iemand die strepen markeert op de weg'.

Maar nu ter zake. 'Hoe vindt een zwerm bijen zijn nieuwe nestplaats als minder dan 5% ervan de weg ernaar kent?' Tom Seeley, neurobioloog aan de *Cornell University* en ook bij ons bekend als zwermdeskundige, bleef het zich afvragen nadat hij eerder betrokken was bij de ontwikkeling van de theorie over de 'gidsbijen'. Hierbij gaan onderzoekers ervan uit dat een klein aantal speurbijen, die de nieuwe nestplaats kozen, de zwerm naar zijn bestemming leiden door onopvallend in het midden van de zwerm te gaan vliegen. De naaste burens stemmen hun vluchtroute op hen af, verderaf vliegende bijen volgen eenvoudigweg de zich aldus ontwikkelende vluchtroute.

Maar nu is er dus de 'markeerbijen-theorie' die poneert dat de zwerm enkele opvallend snel vliegende gidsen volgt die zich in de bovenste helft van de zwerm ophouden. Seeley had al foto's waarop markeerbijen te zien waren, maar hij wou filmbeelden van zwermende bijen om de nieuwe theorie beter te kunnen onderzoeken.

Echter, hoe film je een bijenzwerm op weg naar zijn nieuwe nestplaats? Seeley en zijn team

verhuisden hiervoor sterke volken naar Appledore Island, ter hoogte van Maine/New Hampshire, USA. Dat is een eiland zonder hoge begroeiing, waarin zwermen zich kunnen vestigen. Hij installeerde een aangepaste zwermval en stelde een hoge definitiecamera op langs de weg die de zwerm normaliter moest volgen. De gok lukte en het team kon succesvol meerdere zwermen filmen.

Toen begon de lastige klus om de filmbeelden te analyseren. Na maanden van monnikenwerk vond het team patronen in het gewemel van de voortschrijdende bijen. Zo stelde het vast dat bijen in de top van de zwerm sneller vlogen en zonder dralen de richting van de bijenval uitgingen daarbij gevolgd door de bijen die het middelste derde deel van de zwerm uitmaakten. Verrassend om zien was hoe schijnbaar doelloos de bijen in de onderste helft van de zwerm meevlogen, ze gingen alle richtingen uit. Maar de bijen die strak naar het nieuwe nest vlogen, vorderden sneller dan de andere en leken deze wel mee te zuigen. Deze waarnemingen lijken dus wel degelijk aan te geven dat een zwerm snelle 'markeerbijen' volgt.

Volken gelijk maken

Beroepsimkers trachten op elk van hun standen gelijkwaardige volken te hebben zodat ze de nodige handelingen daar telkens voor alle volken tegelijkertijd kunnen stellen. Dat spaart tijd en geld. Een forumlid verwonderde er zich over dat Jos Guth, de bekende Luxemburgse grootimker, in het Maandblad vertelt dit te doen door

het hoogsel van een sterk volk, met opzittende bijen, op de broedbak van een zwak volk te plaatsen en het hoogsel van dat zwakke volk op de broedbak van een sterk. Dat maakt niet alleen de volken gelijk, maar de ingreep beperkt tevens de zwermneiging bij de sterke volken en stelt de zwakkere volken in staat om toch een lenteoogst binnen te halen. 'Dat zijn weliswaar twee vliegen in een klap' zegt onze forumman 'maar wat ik me afvraag is of er niet gevochten wordt in de kasten die zonder voorzorg verenigd worden'.

Andere leden vonden dan weer dat deze handelswijze het risico op ziekteverspreiding vergroot, wat eigenlijk onverantwoord is.

Wat konden we beter doen dan de vraag aan Jos Guth zelf stellen? De sympathieke Luxemburger merkte meteen op dat kleine volken niet altijd probleemvolken zijn. Het gelijk maken moeten we zien als een maatregel die de honingproductie verhoogt. De zwakke kolonie ontvangt niet enkel het hoogsel met honing en bijen, maar ook en vooral speurbijen van de sterke kolonie die meteen de weg naar 'hun' drachtbronnen meedelen aan hun nieuwe 'zusters'. Hij stelt telkens weer vast dat hij op die manier met minder zwermen geconfronteerd wordt en meer honing oogst.

Wat het mogelijke vechten betreft, om hiermee geen problemen te doen ontstaan, zegt dhr. Guth, moet er aan twee voorwaarden voldaan worden:

- de bijen moeten zacht van aard zijn en
- het gelijk maken moet gebeuren tijdens een drachtperiode.

Hij doet dit al jaren probleemloos, ook bij regenweer en tijdens de dennendracht die in september valt.

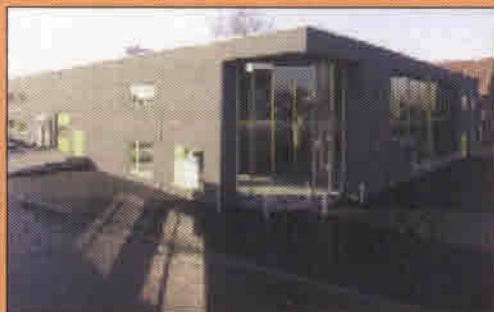

BIJENHOF BVBA

Moraviestraat 30 - 8501 Bissegem - Kortrijk
(rechtover het vliegveld van Wevelgem)
Tel. 056-35.33.67 Fax 056-37.17.77
E-mail: info@bijenhof.com - www.bijenhof.com

Open: maandag tot vrijdag van 8.30u.-12u. en van 13.30u.-18u. Op zaterdag open van 9u.-12u.

Waswafels: 100% zuiver, gewalst of gegoten - smelten van uw wasblokken
Materiaal in inox 18/10

- * Honingslingers tangentiel, radiaal, zelfwentelslingers.
- * Rijpers, ontzegelstellingen, mengers.
- * Wassmelters & suikersmelters, berokers, ...

Bijenkasten van de beste kwaliteit

Gemaakt uit rood dennenhout en voorzien van tandhoek...inding.
Verkrijgbaar in alle standaardmaten.

Bijenvolken op diverse raammaten

Aan- en verkoop van honing

Gespecialiseerd in alle bijenteeltmaterialen en koninginnenweek

Voeders: Kristalsuiker, Sint-Ambrosiussiroop, Apipoeder, Apifonda
Trim-o-bee, Apisuc, Nektapoll

Alles voor 't zelf maken van uw kaarsen

Vraag naar onze kaarsencatalogoog.

Onze catalogus van inkmaterialen & de prijslijst zijn verkrijgbaar ter
plaatse en in onze depots.

Boeken

Grote keuze aan Nederlandstalige en Franstalige boeken.

Paridaen	Stationstraat 237	8020 Oostkamp (W-VI)	050-82.21.32
De Graanhalm	Berkendreef 3	2920 Kalmthout-Heide (Antw.)	03-666.52.62
De Bielanden	Bazelstraat 13	9150 Kruibeke (Waasland)	03-774.39.14
Nectar	Janseniusstraat 10 (zijstraat Kapucijnenvoer)	3000 Leuven	016-22.84.54
Dhondt Marion	Vlasgaardstraat 26	9968 Oosteklo	09-344.00.65
Aveve	Ezaart 191	2400 Mol	014-32.63.16
Vanloy-Vandeven	Glasstraat 4	2200 Herentals (Groot-Antwerpen)	014-22.41.43
Anné	Oude Blaarstraat 130a	3700 Tongeren	012-74.79.94
Loos-Mullens	Biesstraat 104	3550 Zolder	011-53.60.08
Heck Robert	Berg Am Ranzelborn 5	4750 Bütgenbach (Ardennen)	080-44.66.91
De Fays	Rue des fermes 3	5081 Bovesse-La Bruyère (Nam.)	081-56.84.83
Pasau	Route de Wiltz 78	6600 Bastogne	061-21.26.38
Lapi	Rue de Cassel, R.D. 947	59940 Neuf Berquin (Frankrijk)	033-284.28.308
Nature et Jardin	Chée G. Richet 227d	7860 Lessines	068-27.02.02
Agrivart	Parc industriel 27	6900 March-en-famenne	084-31.36.36

Bijenhof is ook aanwezig in Luxemburg
Engeland

JACOBY - Boevange sur attert
SOLAR TUNNELS - West - Sussex

Diverse locaties in Frankrijk

JAARLIJKSE OPENDEURDAG OP 21 JULI

Eén der grootste bedrijven van Europa tegen de voordeligste prijzen